

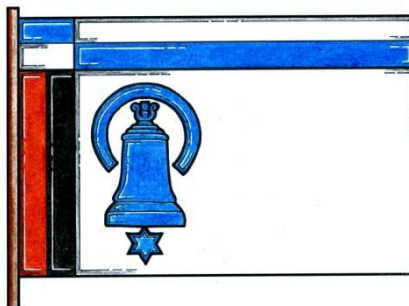
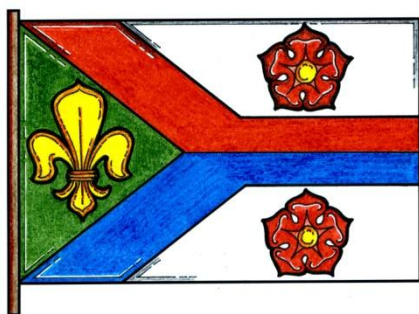
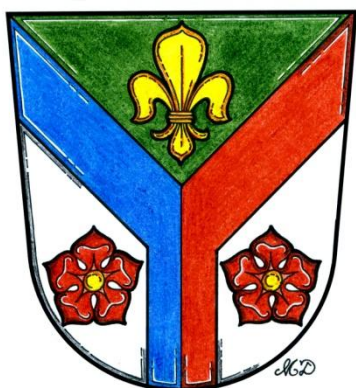
*J*IHOČESKÝ *H*EROLD

Časopis o historii a pomocných vědách historických

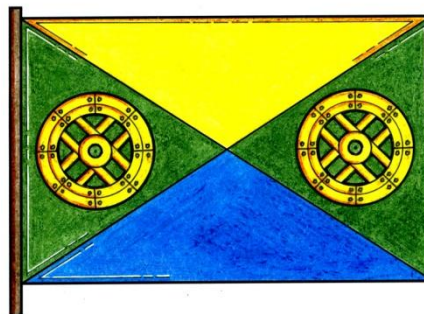
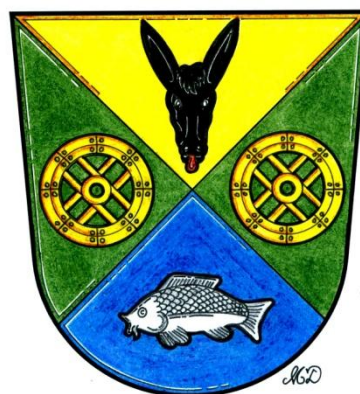

1/2014

Stožec okres Prachatice

Myslkovice okres Tábor

Jivno okres České Budějovice

Předmítě okres Strakonice

<i>Znaky obcí Jihočeského kraje, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>2</i>
<i>Obsah, Jihočeský Herold 1/2014.....</i>	<i>3</i>
<i>Úvodník, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>4</i>
<i>Cipískoviště 2014, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>5</i>
<i>Nové znaky obcí Jihočeského kraje, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>6</i>
<i>Pečeti pánů z Kunštátu a Poděbrad, Milec Miroslav.....</i>	<i>8</i>
<i>Královské město a zámek v Jemnici, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>19</i>
<i>Památky na vlastní oči viděné – květen – Veverí a ZOO Brno, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>26</i>
<i>Masákova sbírka pečeti v Městském muzeu v Blatné, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>31</i>
<i>Památky na vlastní oči viděné – červen – Pernštejsko, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>32</i>
<i>Kolokvie, Šustr Rudolf.....</i>	<i>42</i>
<i>Zprávy, informace, recenze, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>45</i>
<i>Galerie českých šlechtických rodů, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>46</i>
<i>Galerie českých šlechtických rodů, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>47</i>
<i>Znaky majitelů hradu a zámku v Jemnici, Daněk Milan Ing.....</i>	<i>48</i>

Jihočeský Herold č. 1/2014
Časopis o historii a pomocných vědách historických
vydáván 2x ročně
číslo 1/2014 vydáno v Českých Budějovicích dne 31.12.2015
vydavatel : Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice
evidenční číslo MK ČR E 14574

u časopisu není prováděna jazyková korektura, fotografie a kresby, pokud u nich není uveden zdroj pocházejí z archivu vydavatele časopisu

Kontaktní adresa pro příjem příspěvků:

Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice
Telefon: 737 438 029 po celý den
e-mail: jihocesky.herold@seznam.cz

Vítám Vás do dalšího roku společně s časopisem Jihočeský Herold. Když jsem uvažoval o tom, jaká témata zvolit pro letošní dvě čísla časopisu, zprvu jsem váhal. Jsou samozřejmě témata, která jsou s každým číslem časopisu již delší dobu spojena, jako například seznámení Vás, čtenářů s objekty našich každoročních autobusových výletů, informacemi o tom, jaké zajímavé publikace byly vydány, informace o tom, co zajímavého se nám podařilo nalézt v našich archivech a samozřejmě i nové znaky a vlajky jihočeských měst a vesnic. Co ale zvolit jako stěžejní téma? V loňském roce to bylo téma francouzských šlechtických rodů, které působili v zemích Koruny české. Jaké hlavní téma ale zvolit pro tento rok?

Nakonec mi při výběru pomohly dvě nesouvisející události. Jednou z nich byla okolnost, že jako člen Mezinárodního řádu Křížovníků s červeným srdcem – Cyriaků jsem se stal jakýmsi „Ferdou mravencem - dobrovolníkem“ nám dlouhodobě pronajatého zámku v Jemnici. A vzhledem k tomu, že se zajímám o historii, byl to pro mne impulz, abych si zjistil co nejvíce informací o tomto zajímavém moravském zámku a městečku v okrese Třebíč. Takže v tomto čísle časopisu máte možnost si přečíst stručnou historii města, ale hlavně hradu a zámku, který leží jen několik kilometrů za současnými hranicemi Jihočeského kraje, a který se stal mým novým dočasným působištěm. Historii opravdu stručnou, protože podrobně se o ní píše v knize, která byla vydána nedávno a která se celá zabývá historií města a okolí od dávnověku až do dneška. Já se vzhledem k mému zaměření budu zabývat hlavně historií majitelů a jejich erby. Ty také jsou na poslední straně tohoto čísla časopisu. A samozřejmě se dotknu i budoucí historie tohoto objektu, protože si myslím, že je určitě zajímavá. Celý pronájem mezi naším řádem a městem Jemnicí byl uzavřen za účelem rekonstrukce objektu zámku včetně jejich hospodářských budov a jeho využití jednak jako muzeum „Vojenské centrum EU maršála RAF Karla Janouška“ a zázemí pro „Mezinárodní výukové a rekreační centrum pro válečné veterány“. Podle vize našich představených by zde mělo vzniknout muzeum našich válečných hrdinů, ale i klubovny a místnosti, určené k setkávání, výstavní prostory a přednáškové sály s možností promítání. V hospodářských budovách by měly vzniknout jednak ubytovací kapacity, ale i kantýna ve stylu podobných zařízení na letištích „hrdého Albionu“ v době II.světové války a dokonce se uvažuje i o znovuoobnovení provozu zámeckého pivovaru, kde by se vařilo pivo, jehož názvy by vycházely z čísel československých perutí v Anglii.

Tou druhou událostí bylo oznámení Národního památkového ústavu z dubna roku 2014 – vzhledem k výročí 550 let od skončení diplomatických misí, které vysílal český král Jiří z Poděbrad k panovnickým dvorům na západ od Čech s myšlenkou uzavření míru v celém křesťanském světě. Tato myšlenka, i když západem nebyla přijata, byla vyvrcholením vzestupu šlechtického rodu pánů z Kunštátu a Poděbrad. Ten patřil již od 13.století k nejvýznamnějším a nejmocnějším moravským rodům. Proto NPÚ vyhlásil rok 2014 „Rokem pánů z Kunštátu“. První akcí byla výstava Moravských zemských desk na Pražském hradě. A jejich rodové sídlo, tedy zámek v Kunštátě na Moravě se také stal ústředním objektem celého projektu. Tento objekt spravuje NPÚ od roku 2005. V roce 2014 byla na zámku v Kunštátu otevřena nová, interaktivní expozice s názvem „V erbu tří pruhů – páni z Kunštátu a jejich hrad“. Expozice byla otevřena v dosud nepřístupných románsko-gotických sklepeních a v renesančních místnostech jižního křídla zámku. Součástí expozice je nejenom historie rodu, kterou provázejí jednotliví členové rodu, ale i cestování ve středověku, víra a náboženství, válka a mír, nemoci a umírání a s tím vším spojená umělecká díla. A samozřejmě se zde dozvíte i zajímavosti ze středověké kuchyně. Naším příspěvkem k roku pánů z Kunštátu je článek p. Milece, který mapuje pečeti příslušníků tohoto rodu. A také byly v roce 2014 vydány k tomuto tématu celkem 3 publikace.

Přeji Vám příjemné chvíle při čtení našich článků.

Tak jako posledních pár let pokaždé jsem se i tentokrát vydal na svůj první výlet do nedalekého královského města Písku, kde tak jako každý rok pořádají v tomto období akci nazvanou "Cipískoviště". Letošní rok byly obří pískové sochy vytvořeny na téma "Písek za císaře pána 1848-1918". Letos nebylo tolik soch jako v minulých letech, nicméně tak jako každý rok se určitě povedly. Hned jako první socha byl císař František Josef I., lidově nazývaný "Franta Procházka", za ním se z pískového lože vypínal dvouhlavý císařský orel, symbol Rakousko-Uherské monarchie. Pro laika je to nestvůra se dvěma hlavami, my heraldici víme, že u orla je to v pořádku, protože kdyby měl jen jednu hlavu - bude to orlice. Další písková "dvojsocha" byli ostrostřelci - čepice s barevným peřím a na terči proděravělá divoká svině. A další opět "dvojsocha" velocipedisty na kole s obrovským předním a titěrným zadním kolem a motocyklista. Klub velocipedistů píseckých byl nejstarším založeným sportovním klubem v Písku - založen v hospodě "U Reinerů" dne 11.srpna 1887. Dalším sousedem byl starosta Šobr, jenž hned po svém zvolení v roce 1866 zavedl na písecké radnici úřadování v češtině. Zde byl ztvárněn se třemi dětmi. No a poslední socha patří píseckému rodáku, hostinskému Petru Reinerovi. Ten v nově otevřených městských sadech založil hospodu, která se původně jmenovala "U Jasana" a zde točil již roku 1844 novinku - plzeňské pivo z Měšťanského pivovaru. Hostinec je v provozu dodnes a nyní se jmenuje "U Reinerů". Všechny tyto sochy byly na náplavce vedle píseckého kamenného mostu. Ale to letos nebylo všechno. Ještě jedna postava patří neodmyslitelně k Písku a době císaře pána - dobrý voják Švejk. Jeho socha byla umístěna v bezprostřední blízkosti písecké vodní elektrárny.

Ptáte se, jestli se letošní ročník "Cipískoviště" opravdu povedl? Návštěvníkům Písku se určitě líbil. Počasí bylo přímo ukázkové, sochy se tak jako každý rok povedly a "U Reinerů" určitě pivo teklo proudem. A vy všichni, kdo tento můj článek teď čtete - proč se nepřijedete podívat do Písku sami? Alespoň budete moct sami načerpat energii a pozorovat „cvrkot“ kolem soch.

Tak jako v každém čísle časopisu bych Vám i dnes chtěl představit čtyři z nově udělených znaků obcím Jihočeského kraje.

První dnes představovanou obcí je obec **Stožec**, který se nachází v okrese Prachatice. Stožec leží v jižní části CHKO Šumava, na úpatích hory Stožec mezi toky Studené a Teplé Vltavy asi 6 km jihozápadně od Volar v nadmořské výšce 780 metrů. Obec se skládá ze tří sídelních celků – Stožce, Českých Žleb a Dobré. První zmínku o obci nalezneme v historických pramenech v roce 1769. Obec byla založena na jižní straně hory Stožce v místě původního osídlení dřevaři ze 16.století. Od roku 1855 zde byla firma, která vyráběla ozvučné desky. Význam obce vzrostl s výstavbou železniční dráhy z Prachatic přes Volary do Waldkirchenu a Pasova. Od roku 1910 tudy jezdily dokonce přímé spoje z Prahy do Pasova. Osobní doprava byla ukončena roku 1959. České Žleby leží na východní straně hory Stožec a jsou nejvýše položenou osadou jižní části Šumavy, v jejímž okolí je mnoho krásných výhledů jižním směrem na vrcholy Šumavy – Plechý a Třístoličnick, nebo na severozápad na Šumavské pláň. Jedná se o velice starou osadu, která byla vystavěna na „Zlaté stezce“ na místě, kde bylo napajedlo soumarů z vydlabaných kmenů – České Trouby byl také původní název této osady, která je připomínána již ve 13.století. Většina obyvatel, které bylo německé národnosti, byla po válce odsunuta, čímž se význam obce podstatně snížil. Osada Dobrá leží na severní straně hory Stožec nad údolím Teplé Vltavy. Založena byla teprve roku 1816, takže se jedná o jednu z nejmladších šumavských obcí. Z historických památek jsou zajímavé například budova bývalé Schwarzenberské lesovny ve Stožci a střed osady Dobrá je památkově chráněn jako skanzen takzvaného „tyrolského“ roubeného domu, přeneseného do oblasti Volarska v 16.století přesídlenci z Tyrolska. Obec je východiskem turistů do jižní části Šumavy. Znak a vlajka byla obci udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 11 dne 4.3.2014. Jejich popis je následující: **„Štít dělen modro-červeně polcenou vidlicí. V horním zeleném poli zlatá lilie, v dolních stříbrných polích červená růže se zlatým semeníkem“**, vlajka, která ze znaku vychází, má popis: **„Bílý list se zeleným žerd'ovým klínem sahajícím do páté dvanáctiny délky listu a červeno-modře dělenou vidlicí. Ke klínu přiléhající ramena vycházejí z první čtvrtiny horního a dolního okraje a ze dvou prostředních osmin vlajčího okraje listu. V klínu žlutá lilie, v bílých polích červená růže se žlutým semeníkem“**.

Druhou dnes představovanou obcí je obec **Myslkovice**, který leží v okrese Tábor. Myslkovice jsou obcí ležící asi 5 km severovýchodně od Soběslavi, v kraji sevřeném řekou Lužnicí a Černovickým potokem v nadmořské výšce 450 metrů. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1367, kdy obec patřila Oldřichovi a Jenišovi z Roudné, ale podle pověsti obec založil stařešina Myslek již v 9.století a od jeho jména pochází i název obce. Roku 1415 byl majitelem obce jistý rytíř Boček a svou pečeť připojil pod stízný list proti upálení mistra Jana Husa. Počátkem 17.století patřila obec Mikuláši Dvořeckému z Olbramovic a poté jeho ženě Anežce z Hodic. V té době již byla původní stará tvrz přestavěna na zámek. Roku 1866 byla obec obsazena pruským vojskem a roku 1877 obec koupil Wratislav z Mitrovic, který sídlil již tehdy v Dírné. Obec bývala důležitým židovským střediskem, protože nedaleká Soběslav měla od Petra Voka výsadu, že nemusela Židy ve městě trpět. Do dnešních dnů se v obci a jejím okolí zachovaly některé židovské památky, jako například ghetto a hřbitov. Roku 1948 byla obec Wratislavům zestátněna a po roce 1989 byla opět v restitucích vrácena. Znak a vlajka byla obci udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 11 dne 4.3.2014. Jejich popis je následující: **„Vpravo polcený štít. Pravé pole pod modro-stříbrně dělenou hlavou červeno-černě polcené. V levém stříbrném poli pod stříbrno-modře dělenou hlavou zvon dole provázený dotýkající se hvězdou, nahoře obtočený dole přerušeným kruhem, vše modré“**, vlajka, která ze znaku vychází, má popis: **„List tvoří žerd'ový pruh široký šestinu délky listu a tři vodorovné pruhy, bílý, modrý a bílý, v poměru 1 : 1 : 8. Žerd'ový pruh je vodorovně“**

dělen ve stejném poměru na modré, bílé a červeno-černě polcené pole. V žerd'ové polovině dolního bílého pruhu zvon dole provázený dotýkající se šesticípou hvězdou, nahoře obtočený dole přerušeným mezikružím, vše modré“.

Třetí představovanou obcí je obec **Jivno** z okresu České Budějovice. Jivno je malá obec vzdálená asi 2 km východně od Rudolfova, jihovýchodně od vrcholu s názvem Baba v nadmořské výšce 554 metrů. První písemná zmínka o obci pochází z roku 1378. Jméno obce bylo pravděpodobně odvozeno od jív, které v minulosti okolo obce hojně rostly. Od nepaměti patřilo Jivno pod panství v Hluboké nad Vltavou. Za třicetileté války bylo Jivno, stejně jako všechny okolní vsi úplně spáleno. Nedaleko obce stávala samota nazývaná „Jeskyně“ v místech, kde ještě v 17.století chytali vlky do jam a v jedné z nich se ubytoval drvoštěp. Později byla jáma již na způsob jeskyně upravená a při dešti se zde schoval kníže i se svou družinou a jako odměnu dostal drvoštěp dříví z lesa, aby si mohl chalupu postavit, což se i stalo. V 19.století zde bylo rozšířeno ruční cihlářství – ve 13 cihelnách se pálili tašky a cihly pro mnoho českobudějovických domů. Počátkem 20.století zde byla postavena parostrojní cihelna, která již značně zmodernizovaná pracovala až do roku 1999. Od roku 1990 je obec samostatná. Jedinou památkou v obci je kaple sv.Vojtěcha z roku 1876. Nedaleko obce je rybník Mrhal, po jehož břehu vede naučná stezka kolem hornického města, která se k Rudolfovu vrací okolo potoka nazvaného „Čertík“. Znak a vlajka byla obci udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 17 dne 18.4.2014. Jejich popis je následující: „*V zeleném štítě děleném zvýšeným stříbrným vlnkovitým břevnem nahoře pět (3, 2) zlatých volných rohy se dotýkajících se cihel, dole vyniká zlatá berla mezi dvěma dole zkříženými prohnutými stříbrnými jívovými větvemi“*, vlajka, která ze znaku vychází má popis: „*List tvoří tři vodorovné pruhy, zelený, oboustranně vlnkovitý bílý a zelený, v poměru 2 : 1 : 7. V horním pruhu pět (3, 2) volných rohy se dotýkajících žlutých cihel. Z dolního okraje listu vyniká žlutá berla závitěm k žerd'ovému okraji listu mezi dvěma dole zkříženými prohnutými bílými jívovými větvemi“*.

Poslední dnes představovanou obcí je **Předmíř** ze Strakonického okresu. Obec leží na rozhraní tří krajů – Jihočeského, Plzeňského a Středočeského, na horním toku říčky Lomnice v nadmořské výšce 491 metrů asi 5 km severně od Lnář. Obec je složena ze čtyř sídelních celků Předmíř, Metly, Řiště a Zámlyní. První písemná zmínka o obci je z počátku 14.století – roku 1318 byla obec v majetku kláštera sv.Jiří na pražském hradě. Až do roku 1972, kdy došlo ke sloučení všech částí obce, se každá část obce vyvíjela a žila vlastním životem, každá část obce patřila k jinému panství – Metly ke hradu Třemšín a později k panství Lnářskému a později Blatenskému, Řiště patřili k panství Lnářské vrchnosti, poté Zmrzlíkům ze Svojsína a později Šternberkům na Blatné a také Černínům z Chudenic. Zámlyní potvrdil Přemysl Otakar I. klášteru sv.Jiří. Zámlyní je také pravděpodobně nejstarší ze všech čtyřech obcí – první písemná zmínka je již z roku 1227. Znak a vlajka byla obci udělena rozhodnutím předsedy PS PČR č. 17 dne 18.4.2014. Jejich popis je následující: „*Štít kosmo čtvrcený. V horním zlatém poli čelně černá oslí hlava s červeným jazykem, v pravém a levém zeleném poli zlaté mlýnské kolo, v dolním modrém poli stříbrný kapr“*, vlajka, která ze znaku vychází, má popis: „*Kosmo a šikmo dělený list. Horní pole žluté, žerd'ové a vlající pole zelená se žlutým mlýnským kolem, dolní pole modré“*.

Prameny a použitá literatura:

- Webové stránky jednotlivých obcí
- <http://www.obce-mesta.info/>
- <http://rekos.psp.cz/>

Rod erbu vrchních pruhů, jak se také erbovní figura označuje, měl na stříbrném štítě tři pruhy – nítě, černé barvy. Byla to jedna z mála vyšší šlechty domácího původu. Její počátky se datují od **Gerharda ze Zbraslavi** 1222 – 1240, kastelána olomouckého a jeho čtyř synů, zakladatelů jednotlivých rodových větví. **Mikuláš** 1234 – 1262, linie vladyků ze Zbraslavi vymřela do poloviny 15. století. Druhý syn **Boček** 1232 – + 1255, maršálek moravský a purkrabí znojemský, linie z Obřan, vymřela ve třetí generaci. Třetí syn **Smil** 1237 – + 1273, kastelán přerovský a purkrabí broumovský, linie ze Střílek a Bouzova vymřela na přelomu 14. a 15. století. Poslední syn **Kuna** 1250 – + 1295 na Kunštátu, maršálek moravský, komorník olomoucký, purkrabí veverský, vranovský a hradecký. Od jeho potomků se utvářely jednotlivé větve, které sídlily na mnoha hradech v Čechách a na Moravě a vytvářely jejich dějiny.

Jevišovická větev, počíná od Bočka z Jevišovic a z Kunštátu 1277 – 1314 na Jevišovcích, komorník brněnský a znojemský. Vymřela vnukem Suchého Čerta, Hynkem z Polné r. 1518, oo Anna z Hradce. Vyskytují se na hradech Buchlov, Bzenec, Jevišovice, Kounice, Mohelno, Polná.

Zajímačové z Kunštátu, oddělili se od větve Jevišovické Jindřichem st. Zajímačem + r. 1409, oo Anna z Konice. Vyskytují se na hradech a panstvích Sázava, Jevišovice, Tavíkovice, Říše. Linie zaniká Jiřím Zajímačem + r. 1600.

Střechovicko-skalská větev, počíná od Jana z Kunštátu + kol. r. 1378, vyskytuje se na hradech Střechovice, Skály, Jimramov, Lelekovice, Biskupce, Březinka, Plankenberk. Vymřela Erhartem ze Skal a Kunštátu + r. 1415. 1) oo Markéta vdova po Putovi z Vildenberka, 2) oo Kunka ?, 3) oo Eliška z Nechvalína. Utvořila se ale další větev Lišnická.

Lišnická větev, počíná od Bočka z Lišnice a z Kunštátu + 1353, vyskytuje se na hradech a tvrzcích Lišnice, Loučeny, Senice, Švábenice, Opatovice, Moravská Třebová, Kunštát, Nouzov, Poděbrady, Boskovice, Jevičko, Blansko, Lysice, Chvalčov, Prostějov, Plumlov. Vymřela Janem Heraldem z Lišnice a Kunštátu + r. 1490, komorník olomoucký, oo Johanka z Kravař.

Kunštátská větev, počíná od Smila Zajímače z Kunštátu + kol. r. 1360, oo Eliška ze Skuhrova. Někdy se také psali z Kunína města. Vymřeli Erhartem mladším r. 1414, na Bechyni, Boskovicích, Třebové, Potštejně, Malenovicích.

Lysická větev, počíná Kunou z Kunštátu a z Lysic + kol. r. 1365, oo Ofka z Cimburka a Tovačová. Poslední uváděn Jan (Heník) z Kunštátu a z Lysic 1437 – 1450. Vyskytují se na hradech Rychvaldy, Blansko, Rájec, Kostomlaty, Čechy p. Kosířem, Doubravice.

Boleradická I. větev, počíná od Viléma z Boleradic a Kunštátu + r. 1371, nejvyšší komorník brněnské cúdy, oo 1) N. z Boleradic, 2) oo Čenka z Pirkštejna. Vyskytují se na hradech a panstvích Boleradice, Bořetice, Bojanovice, Loučky, Křídlo, Čechy p. Kosířem, Rymice, Malhostice, Bošovice, Lomnice, Lelekovice, Boskovice, Kunštát, Archlébov, Lovčice, Hodonín, Nový Hrad u Blanska, Český Šternberk, Krumpíř, Nouzov, Novošice, Lišnice, Čejkovice, Vrbice, Hodonín. Rod zaniká Heroltem Kunou + po r. 1526, oo Mandalena z Lomnice. Utvořila se ještě jedna linie od Bočka Kuny + 1495.

Boleradická II. větev, navazuje od Bočka Kuny + r. 1495, 2) oo Eliška z Kamenné Hory. Vyskytují se na hradech a panstvích Bouzov, Lukov, Smilheim, Rožnov, Biskupice, Boleradice, Archlebov, Krumvíř, Březolupy, Kyjov, Dambořice, Mistřín, Svatobořice, Okrašovice, Vydrovice, Lišnice, Skuhrov a Solnice. Jako poslední je uváděn Vilém Kuna + r. 1569, oo Žofie Kunová.

Poděbradská větev, počíná od Bočka z Kunštátu a z Poděbrad + r. 1373, královský číšník, oo Eliška z Lichtenburka na Poděbradech, Bouzově, Liticích, Náchodě. Rod s predikátem z Kunštátu končí Jiřím z Poděbrad a Kunštátu 1420 – 1471, zemským správcem 1452 – 1458, pozdější král Český, oo 1) Kunhuta ze Šternberka, 2) oo Johana z Rožmitálu. Měl sedm potomků, ale ty již užívali oslovení knížata Minstrberská, Bernštejská a vévodové Olešnický, hrabata Kladská.

Minstrberkové počínají od nejstaršího Jindřicha st. knížete Minstrberského 1448 – 1498, syna Jiřího z Poděbrad krále Českého. Jindřich st. vyměnil r. 1492 Poděbrady a ostatní panství s králem Vladislavem II. za olešnické knížectví ve Slezsku, kde potom vládli jako knížata minstrberská. Za manželku měl Voršilu braniborskou + r. 1508. Celý rod vymřel Karlem Bedřichem 1593 – 1647, 1) oo Anna Žofie kněžna saská z Altenburku + 1641, 2) oo Žofie Majdalena kněžna lehnická + 1660. Měl jedinou dceru Elišku Marii provdanou za Sylvia Nimroda knížete virtemberského.

Nelze opomenout a nezařadit pečeť pánů z Drnovic, stejného erbu i barev – tinktury, ale záhadného původu. Uvádí se první známý předek **Jindřich z Drnovic** 1353 – 1368, na Crhově u Lysic. Také Gerhard, který pojal za manželku Anku z Kunštátu 1359 – 1368. Též **Gerhard z Kunštátu** (Kunova linie) 1350, jeho druhá manželka byla Klára z Drnovic.

Nelze vynechat zmínku o rodech, které také používaly na štítě tři břevna – pruhy, ale rozdělené po celém štítu. Například páni z Doupova, z Chotěmic, ze Svojšína, z Volfštejna a Třebel, Vrchotických z Loutkova, z Jetřichovic a další i drobné šlechty, ale jiných tinktur.

Z rychle dostupné **literatury** doporučuji **OSN** díl XV. str. 375 a díl XVII. str. 396, informace brát s rozvahou, jsou zastaralé. Nově vydaná publikace „**Páni z Kunštátu**“ od Miroslava Plačeka a Petra Futáka je vhodnější a obsáhlejší. Další statě od A. Sedláčka **Heraldika II., Pýcha urozenosti** nebo od J. Pilnáčka **Staromoravští rodové a Paměti Blanska a okolí**, též od Zibrta **Bibliografie české historie III.**, také **Archív český, díl XIV.**

Obr. 1 Gerhart z Obřan a Zbraslavi, 1261 – 1291, na Obřanech, moravský podkomoří, oo Juta z Felsburku. Otec Boček ze Zbraslavi a Jaroslavice 1232 – 1255, maršálek moravský, podkomoří a purkrabí znojemský, matka Eufémie z Křížanova. Potomci Boček z Obřan + 1296, = Smil z Obřan, moravský podkomoří, oo Anna z Hradce, = Anežka + 1300, oo Jenec ze Šumperka, = Eufémie + 1297, oo Tas z Lomnice + 1317. Podle A. Sedláčka, tabule 252, rok 1279.

Obr. 2 Gerhart z Obřan a ze Zbraslavi, 1261 – + 1291, předchozí osoba. Podle A. Sedláčka, tabule 65, rok 1287.

Obr. 3 Kuna ze Zbraslavi a Kunštátu, 1250 – 1295, na Obřanech a Kunštátu, 2x ženat. Potomci Boček z Jevišovic 1277 – 1314, = N. dcera jeptiška, = Bohuše 1283, = Kuna 1289, = N. dcera, oo Jimram z Aueršperka. Podle A. Sedláčka, tabule 206, rok 1286.

Obr. 4 Gerhart z Kunštátu, 1318 – 1350, komoří brněnský a znojemský, 1) oo z Deblína, 2) Klára z Náměšti nebo z Drnovic. Potomci Smil z Kunštátu, = Boček z Poděbrad, = Kuna z Lysic, = Hroch z Kunštátu a Louček, = Vilém z Kunštátu a Boleradic, založil další linii, = 4 dcery. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 62, č. 451, = 23.2.1344, průměr pečeti 30 mm.

Obr. 5 Gerhart z Kunštátu, 1318 – 1350, osoba předchozí. – SOA – Brno, cisterciáci A-56, = 12.3.1347, průměr pečeti 29 mm.

Obr. 6 Jindřich st. Zajímač z Kunštátu, + 1409, oo Anna z Konic, vdova po Janu z Holštejna. Otec Sezema z Jevišovic 1350 – 1381, matka Eliška z Lichtenburka. Potomci Kateřina 1406 – 1418, oo 1) Štěpán H. z Doubravníka, oo 2) Jan Šelemberk z Kraví Hory, =

Jindřich 1406 – 1412, oo Anna z Říše, = Sezema 1412 – 1434, oo Markéta z Levnova na Sázavě, = Jan ml. 1412 – 1436, oo Markéta z Neideggu a Lichtenau, = Boček 1415 – 1435 na Sázavě, = Anna, oo Otík z Bubna, = N. dcera, oo Jan Janovský z Janovic. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 71, č. 533, = 2.2.1392 a SOA – J. Hradec, RA z Hradce listiny 45/37, = 4.6.1391, průměr pečeti 24 mm.

Obr. 7 Jindřich Zbyněk z Kunštátu a Jevišovic. – SOA – J. Hradec, RA z Hradce listiny 29/22, = 28.9.1382, průměr pečeti 22 mm.

Obr. 8 Sezema Zajímač z Kunštátu a Jevišovic, 1412 – 1434, na Sázavě a Levnově, oo Markéta z Lechova. Otec Jindřich Zajímač + 1409, matka Anna z Konice. Potomek dcera Dorota. –SOA – J. Hradec, RA z Hradce listiny 94/73, = 21.2.1416, průměr pečeti 20 mm.

Obr. 9 Jan Zajímač z Kunštátu a Jevišovic, 1432 – 1466, švagr Jindřicha z Rožmberka. Otec Jindřich ml. Zajímač 1406 – 1412, matka Anna z Říše. Potomci Jindřich Zajímač 1460 – 1475, vrchní lovčí, oo N. z Vartemberka. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 82, = 25.5.1449, průměr pečeti 20 mm.

Obr. 10 Jan Zajímač z Kunštátu a Jevišovic, 1432 – 1466, osoba předchozí. – SOA – J. Hradec, RA z Hradce listiny 115/88, = 29.1.1440, průměr pečeti 24 mm.

Obr. 11 Jindřich Zajímač z Kunštátu a Jevišovic, 1456 – 1475, vrchní lovčí, oo N. z Vartemberka. Otec a matka osoba předchozí. Potomci Jan st. Zajímač 1484 – 1526 na Sázavě, oo Anna z Hradce, = Prokop Zajímač 1488 – 1517 na Jevišovicích. – SOA – Třeboň, Cizí rody karton 44, č. 174, = 27.9.1456, průměr pečeti 25 mm.

Obr. 12 Prokop Zajímač z Kunštátu a Jevišovic, 1488 – 1517, oo 1) Žofka z Valdštejna, oo 2) N. z Miličina. Otec a matka osoba předchozí. Potomci Jan Zajímač 1517 – 1548 na Tavikovicích, nejv. sudí moravský, = Sezema Zajímač 1514 – 1564, oo 2) Anna z Boskovic, = Karel Zajímač 1514 – 1552, oo Anna z Krajku, = Jiří Zajímač 1515 – 1517, = jedna dcera. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 77, č. 609, = 20.8.1491, průměr pečeti 25 mm.

Obr. 13 Jan Zajímač z Kunštátu a Jevišovic, 1517 – 1548, na Tavikovicích, nejvyšší sudí moravský. Otec Prokop Zajímač 1488 – 1517, matka Žofka z Valdštejna. – SOA – Třeboň, VS Želiv karton 4, č. 76, = 19.3.1547, průměr pečeti 25 mm.

Obr. 14 Hynek (Suchý Čert) z Kunštátu a Jevišovic, 1440 – 1448, na Mohelnici, oo Machna z Mohelnice. Otec Jan Suchý Čert na Kounicích, matka Ofka Bítovská z Lichtenburka. Potomci Boček ml. 1477 – 1481, = Jan Suchý Čert 1456 – 1501, oo Kunhuta z Pernštejna. – SOA – J. Hradec, RA Slavata listiny 68/304, = 25.11.1423, průměr pečeti 25 mm.

Obr. 15 Jan (Suchý Čert) z Kunštátu a Polné, 1456 – 1501, na Polné, Buchlově, Bzenci, oo Kunhuta z Pernštejna. Otec Hynek Suchý Čert 1440 – 1448 na Mohelnici, matka Machna z Mohelna. Potomci Hynek Boček 1500 – 1515 na Polné, oo Anna z Hradce. – SOA – J. Hradec, RA z Hradce listiny 218/166, = 15.10.1484, průměr pečeti 24 mm.

Obr. 16 Hynek Boček z Kunštátu a Polné, 1500 – 1515, na Polné, oo Anna z Hradce. Otec Jan Suchý Čert 1456 – 1501, matka Kunhuta z Pernštejna. – SOA – Cizí statky karton 55, č. 394, = 6.8.1507, průměr pečeti 24 mm.

Obr. 17 Hynek Boček z Kunštátu a Polné, 1500 – 1515, na Polné. Osoba předešlá. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 55, č. 396, = 23.4.1511, průměr pečeti 28 mm.

Obr. 18 Artléb z Kunštátu a ze Střechovic, 1347 – 1386, drží Skály, Jimramov, Střechovice. oo 1) Jitka, oo 2) Eliška. Potomci Erhart ze Skal 1379 – 1415, = Markéta

Arkleba 1410, abatyše. – SOA – Třeboň, Cizí Statky karton 47, č. 336, = 25.2.1361, průměr pečeti 30 mm.

Obr. 19 Erhart z Kunštátu a Skal, 1379 – 1415, drží Skály, Střechovice, Jimramov, Lelekovice, Plankenberg, Biskupice, Březinku. 1) oo Markéta vdova po Punovi Žacléřovi z Vildenberka, 2) oo Kunka, 3) oo Eliška z Nechvalína. Otec Arkléb ze Střechovic 1386. Potomci Jitka 1415, = Žofka 1466, oo Jan Tovačovský z Cimburka, = Anička + 1434. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 50, č. 351, = 23.6.1393, průměr pečeti 24 mm.

Obr. 20 Erhart z Kunštátu a Bechyně, 1360 – 1406, oo Jitka z Meziříčí, vdova po Hynkovi Hlaváčovi z Dubé. Otec Smil Zajímač 1360, matka Eliška ze Skuhrova 1349. Potomci Jan Boček 1398 – 1402, = Erhart ml. 1398 – 1414 na Třebové, = Jiří (Jurg) 1410 na Boskovicích, = Žofie 1414, oo Albrecht ze Šternberka na Lukově, Kunovicích, Holešově, = Eliška 1447, oo Jan z Boskovic a Sebranic, = Jitka 1419, 1) oo Jan Ptáček z Pirkštejna, 2) oo Jan ze Soutic ?, = Markéta 1418, oo Hynek z Ronova a Letovic. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 98, = 4.4.1405, průměr pečeti 22 mm.

Obr. 21 Heralt z Kunštátu a Bechyně, 1360 – 1406, osoba předešlá. – SOA – Třeboň, Cizí rody karton 86, č. 86, = 7.8.1398, průměr pečeti 24 mm.

Obr. 22 Jiří (Jurg) z Kunštátu, 1404 – 1410, drží Boskovice, Bouzov, Napajedla, Pyšolec. Otec Erhart na Bechyni 1360 – 1406, matka Jitka z Meziříčí. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 82, = 4.12.1409, průměr pečeti 28 mm.

Obr. 23 Erhart ml. z Kunštátu, + kol. r. 1414, drží Bechyni, Boskovice, Třebovou, Bouzov, Napajedla. Otec Erhart st. 1360 – 1406 na Bechyni, matka Jitka z Meziříčí. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 82, = 4.12.1409, průměr pečeti 28 mm.

Obr. 24 Erhart z Kunštátu a Loučan, + kol. r. 1418, na Lipnici, Loučanech, Semici na Hané, Chlumu, 1) oo Markéta z Konice, 2) oo Anežka z Lišnice. Otec Boček z Kunštátu a Lišnice + 1353, na Lipnici, Senici, Žešově, 2x ženat. Potomci Smil + 1437 na Bystřici pod Hostýnem, Obřanech, Senici, Bludově, Chvalčově, Chlumu, oo Ofka z Lichtenburku, = Jan + kol. 1417, farář v Senici, = Vilém + 1405 na Senici, Chvalčově, = Ofka 1410 jeptiška. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 50, č. 351, = 23.6.1393, průměr pečeti 22 mm.

Obr. 25 Smil z Kunštátu a Lišnice, + 1396, na Lipnici, Loučanech, Švábenicích, 1) oo Kateřina z Vildenberka, 2) oo Keruše z Vartemberka. Otec Boček + 1353 na Lišnici, 2x ženat. Potomci Boček + 1434 na Opatovicích, Lišnici, Švábenicích, 1) oo Eliška, 2) oo Eliška z Náměšti, = Herold + 1444 na Lišnici, Poděbradech, Kunštátu, Třebové, Bouzově, Boskovicích, 2) oo Kateřina z Častolovic, = Oldřich + kol. 1420, Lišnice, = Eliška + 1447 Švábenice, 1) oo Beneš z Boskovic, 2) oo Jan Weitmilner ze Žerotic. – SOA – Cizí statky karton 50, č. 351, = 23.6.1395, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 26 Smil Kroupa z Kunštátu a Loučan, + 1437, na Senici, Chvalčově, Bystřici pod Hostýnem, Obřanech, Chlumu, Bludově, oo Ofka z Lichtenburka. Otec Heralt z Kunštátu a Loučan 1360 – 1418, 1) oo Markéta z Konice, 2) oo Anežka z Lišnice. Potomci Eliška 1418 – 1475, oo Hynek Pňovský ze Sovince, = Kateřina + 1452, oo Jindřich z Boskovic. – SOA – Třeboň, Cizí rody karton 20, č. 108, = 17.11.1417, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 27 Jan Erhart z Kunštátu a Lišnice, 1466 – 1490, na Plumlově, Prostějově, Lišnici, Kunštátu, Lysici, Třebové, komorník olomoucký, oo Johanka z Kravař. Otec Erhart na Lučanech + 1444, matka Kateřina z Častolovic. Potomci Ludmila 1491, oo Vratislav z Pernštejna. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 74, = 18.6.1483 a CR registratura karton 82, = 3.8.1477, průměr pečeti 24 mm.

Obr. 28 Ješek Puška z Kunštátu a Lysic, 1368 – 1406, Rychvaldy, Otaslavice, zemský hejtman, komorník olomoucký, oo Anna z Otaslavic. Otec Kuna z Kunštátu a Lysic 1351 – 1365, matka Ofka z Cimburka a Tovačová. Potomci Jan Puška + 1425, oo Alžběta z Vartemberka, = Heralt Puška + 1419, oo Kateřina z Rabštejna, na Doubravici, = Půta 1392 – 1398. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 87, = 7.5.1368, průměr pečeti 25 mm.

Obr. 29 Procek z Kunštátu a Lysic (Kunína města), 1373 – 1421, 1) oo Eliška z Krotenfulu, 2) oo Kateřina ze Sovince. Otec Kuna z Kunštátu a Lysic 1351 – 1365, matka Ofka z Cimburka. Potomci Kuník 1378, = Eliška 1398, oo Zikmund z Ronova a Letovic, = Anežka 1391, oo Heralt z Kunštátu ?, = Heralt Semeneč 1397 – 1448 na Pornicích, 1) oo Anežka z Hastau, 2) Markéta z Valdeka. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 89, č. 721, = 25.1.1414, průměr pečeti 25 mm.

Obr. 30 Procek z Kunštátu a Lysic, 1373 – 1421, osoba předchozí. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 89, č. 720, = 25.1.1414, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 31 Kateřina z Kunína města, 1371 – 1421, rozená Sokolíková ze Sovince, 1) oo Ondřej z Nechvalic, 2) oo Procek z Kunštátu a Lysic, osoba předchozí. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 89, č. 720, = 25.1.1414, průměr pečeti 28 mm.

Obr. 32 Aleš z Kunštátu a Lysic (Kunína města), 1374 – 1426, Blansko, Rájec. Otec Kuna z Kunštátu 1351 – 65, matka Ofka z Cimburka a Tovačová. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 89, č. 720, = 25.1.1414, průměr pečeti 25 mm.

Obr. 33 Aleš z Kunštátu a Lysic (Kunína města), 1374 – 1426, Blansko, Rájec, osoba předešlá. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 89, č. 721, = 25.1.1414, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 34 Heralt Semeneč z Kunštátu a Lysic (Kunína města), 1397 – 1448, na Pornicích, 1) oo Anna z Haslau, 2) Marta z Valdeka. Otec Procek z Kunštátu a Lysic 1373 – 1421, matka Eliška z Krotenfulu. Potomci Jan (Heník) z Kunštátu a Lysic 1437 – 1451. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 89, č. 721, = 25.1.1414, průměr pečeti 28 mm.

Obr. 35 Jan Puška z Kunštátu a Lysic, + 1425, na Kostomlatech, oo Alžběta z Vartemberka a Veselí. Otec Ješek Puška 1368 – 1406, Rychvaldy a Otaslavice, matka Anna z Otaslavic. Potomci bratři Heralt Puška a Půta 1392 – 1398. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 47, = 6.5.1379 a CR registratura karton 149, = 22.11.1382, průměr pečeti 28 mm.

Obr. 36 Heralt Puška ml. z Kunštátu a Lysic, + 1419, Doubravice, Čechy pod Kosířem, 2) oo Kateřina z Rabštejna. Otec Ješek Puška 1368 – 1406, matka Anna z Otaslavic. Potomci Jan Puška 1436 – 1437, = Dorota 1446. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 22, č. 47, = 5.8.1385 a Cizí statky karton 92, č. 754, = 19.7.1407, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 37 Vilhelm (Vilímek) z Kunštátu a Boleradic, + 1409, Boleradice, Loučky, Milhostice, Lomnice, oo Anna z ? Meziříčí. Otec Vilém z Boleradic + kol. 1371, matka N. z Boleradic. Potomci Boček + 1447 Boleradice, Loučka, = Smil + kol. 1422 Boleradice, Loučka, = Čeněk + 1418 Loučka, = Kuna + 1460 Loučka, Boleradice, Milhostice, Archlebov, Lelekovice, Boskovice, Kunštát, Lovčice, oo Machna z Boskovic. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 149, = 22.11.1382, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 38 Jan Kuna z Kunštátu a Boleradic, + 1540, nejvyšší hejtman moravský, komorník brněnský, Rožnov, Lukov, Smilheim, Kyjov, Oslavany, Dambořice, oo Dorota ze Zástřízl. Otec Boček Kuna + 1495, Boleradice, matka 2) Eliška z Kamenné Hory. Potomci Boček Kuna + 1548, Lukov, Kyjov, Mistřín, Svatobořice, Dambořice, = Jan Kuna + kol. 1549, Lukov, Kyjov, Mistřín, Svatobořice, = Smil Kuna + 1574, Lukov, Kyjov, Mistřín, Okrašovice, = Čeněk Kuna + 1566, oo Anežka Bítovská z Lichtenburka, Lukov, Kyjov,

Mistřín, Svatobořice, Dambořice, Okrašovice, = Kryštof Kuna + kol. 1580, Vedrovice, Lukov, Kyjov, Svatobořice, Okrašovice. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 55, č. 394, = 6.8.1507, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 39 Jan Kuna z Kunštátu a Boleradic, + kol. 1549, Dambořice, Mistřín, Kyjov, Svatobořice, Lukov. Otec Jan Kuna na Boleradicích + 1540, matka Dorota ze Zástřízl. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 16, = rok 1549, průměr pečeti 30 mm.

Obr. 40 Smil Kuna z Kunštátu a Boleradic, 1495 – + 1547, Smilheim, Lukov, Březolupy, Zlámáný Újezd, oo Ludmila Berková z Dubé nebo Lipé (ostrve). Otec Jan Kuna + 1540, nejv. hejtman moravský, matka Dorota ze Zástřízl. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 82, = 3.7.1541, průměr pečeti 25 mm.

Obr. 41 Vilém Kuna st. z Kunštátu a Boleradic, Znojmo, Svatobořice, Jaroslavice, Biskupice, Smilheim, Lukov, Mistřín, Hrádek u Znojma, + 1548, moravský podkomoří, 1) oo Anna z Bačkovic, 2) oo Apolena Meziříčská z Lomnice. Otec Boček Kuna + 1495, matka Eliška z Kamenné Hory. Syn Vilém Kuna + 1569, Biskupice, Smilheim, oo Žofie Kunová.

Obr. 42 Boček st. z Kunštátu a Poděbrad, + 1416, nejvyšší písař, 1) oo Eliška ?, 2) oo Anna z Lipé nebo z Dubé. Otec Boček z Kunštátu a Poděbrad + 1378, královský lovčí, matka Eliška z Lichtenburku. Potomci Jan + kol. 1409 na Kosti, oo Eliška z Vartemberka, = Boček ml. + kol. 1430 na Bouzově, oo sestra Hynka Krušiny z Lichtenburka, = Viktorín 1417 – 1427 na Poděbradech, Liticích a Náchodě, = Hynek 1420 – 1426 na Poděbradech, oo N. ze Žerotína. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 82, = 27.11.1384 a SOA – J. Hradec, RA z Hradce listiny 65/50, = 16.3.1400, průměr pečeti 24 mm.

Obr. 43. Boček ml. z Kunštátu a Poděbrad, na Bouzově, 1395 – 1430, oo sestra Hynka Krušiny z Lichtenburka. Otec Boček st. z Kunštátu a Poděbrad + 1416, matka Anna z Lipé ?. Bez potomků. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 62, č. 651, = 21.9.1400, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 44 Jiří z Kunštátu a Poděbrad, 1420 – 1471, hejtman boleslavského kraje, pozdější správce a král český. Držel Poděbrady, Lichtenburk, Mělník, Teplice, Hlubokou, Litice, Náchod, Jaroměř, Navarov, Veliš, Častolovice, Bouzov. 1) oo Kunhůta ze Šternberka + 1449, 2) oo Johanka z Rožmitálu + 1475. Otec Viktorín, také Vítek na Liticích + 1427. – SOA – J. Hradec, RA z Hradce listiny 115/88, = 29.1.1440, průměr pečeti 20 mm.

Obr. 45 Jiří z Kunštátu a Poděbrad, 1420 – 1471, nejv. hofmistr a zemský správce 1452 – 58. Potomci Boček 1442 – 1496 na Jičíně, = Viktorín 1448 – 1500, 1) oo Žofie z Pirkštejna, 2) oo Johanka N., = Jindřich st. z Kunštátu, hrabě kladský a kníže minstrberský, = Jindřich ml., též Hynek řečený, 1448 – 1498, kníže minstrberský, oo Voršila braniborská + 1508, = Kateřina 1449 – 1464, oo král Uherský Matyáš + 1490, = Zdeňka 1449 – 1512, oo Albrecht kníže saský + 1500, = Ludmila + 1503, oo Bedřich kníže lehnický. – SOA – J. Hradec, Historika listiny 21/164, = 2.10.1454, průměr pečeti 20 mm.

Obr. 46 Jiří z Poděbrad a Kunštátu, 1420 – 1471, král český. – SOA – Třeboň, Cizí statky karton 95, č. 785, = 4.7.1465, průměr pečeti 37 mm.

Obr. 47 Viktorín z Poděbrad a Kunštátu, hrabě kladský a kníže minstrberský, 1448 – 1500, Polná, Poděbrady, Litice, Častolovice, Rataje, 1) oo Žofie z Pirkštejna, 2) Johanka kněžna těšínská, 3) oo Alena Markéta Palaiologovna. Otec Jiří z Poděbrad, král český, matka Kunhůta ze Šternberka. Potomci Bartoloměj, = Johana 1496, oo Kazimír, kníže těšínský. – SOA – Třeboň, Cizí rody karton 77, č. 600, = 28.3.1463, průměr pečeti 43 mm.

Obr. 48 Viktorín Poděbradský z Minstrberka, 1448 – 1500. Osoba předešlá. – SOA- J. Hradec, RA z Hradce listiny 199 / 156, = 7.4.1474, průměr pečeti 52 mm.

Obr. 49 Jindřich st. z Poděbrad a Kunštátu, hrabě kladský, kníže minstrberský a slezský, vévoda olešnický, 1448 – 1498, držel Homoli, Frankenštejn, Vízemburk, Skalici, Kunětickou Horu, Litice, Náchod, Poděbrady, oo Voršila braniborská + 1508. Otec král Jiří z Poděbrad, matka Kunhuta ze Šternberka. Potomci Albrecht kníže olešnický 1468 – 1511, oo Salomena kněžna zaháňská + 1513, = Mikuláš, kníže opolský, bezdětný, = Jan + 1497, kníže opolský, bezdětný, = Jiří 1470 – 1507, kníže minstrberský, oo Hedvika kněžna zaháňská + 1524, = Markéta, oo Arnolt kníže z Anhaltu, = Karel kníže minstrberský, oo Anna kněžna zaháňská + 1541, = Zdeňka, oo Oldřich z Hardeku na Kladsku. – SOA – Třeboň, CS karton 82, č. 656, = 6.2.1496, a SOA J. Hradec, RA z Hradce listiny 246 / 190, = 1.3.1493, průměr peč. 38 mm.

Obr. 50 Jindřich ml., řečený Hynek z Poděbrad a Kunštátu, kníže minstrberský, 1452 – 1491, oo Kateřina kněžna saská. Otec Jiří z Poděbrad král český, matka Johanka z Rožmitálu + 1475. Jediná dcera Anna, oo Jindřich z Hradce. – SOkA – Č. Budějovice, ChŘ karton 2, = 1.12.1487, průměr pečeti 28 mm, mnoho dalších – všechny špatné.

Obr. 51 Jan Poděbradský, kníže minstrberský a Opolský, + 1497, bez potomků. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 112, = rok ?, průměr pečeti 25 mm.

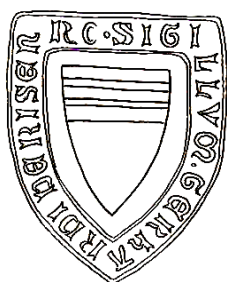
Obr. 52 Jiří Poděbradský, kníže minstrberský, 1470 – 1507, oo Hedvika, kněžna zaháňská + 1524. Otec Jindřich st. z Poděbrad, kníže minstrberský 1448 – 1498, matka Voršila braniborská + 1508, bez potomků. – SOA – J. Hradec, RA z Hradce listiny 246/190, = 1.3.1493, průměr pečeti 27 mm.

Obr. 53 Karel Poděbradský, hrabě Kladský, kníže minstrberský, vévoda Olešnický, 1545 – 1617, nejv. hejtman Horního a Dolního Slezska, držel Šternberk, Jevišovice, Olešnici, 1) oo Kateřina z Lipé, 2) oo Alžběta (Eliška) Majdalena, kněžna lehnická + 1530. Otec Jindřich 1507 – 1348, kníže minstrberský, matka Markéta, kněžna meklenburská + 1558. Potomci Jindřich Václav 1575 – 1591, zahynul v boji v Římě, = Jindřich Václav 1592 – 1639, = Karel Bedřich 1593 – 1647, rod vymřel po meči, jeho dcera poslední z rodu Alžběta Marie, oo Silvius vévoda Würtensberský, Jevišovice., = Barbara Markéta 1595 – 1682, = Eliška Majdaléna 1599 – 1631, oo Jiří Rudolf, kníže lehnický, = Žofie Kateřina 1601 – 1659, oo Jiří, kníže Lehnický. – SOA – Třeboň, CR ze Švamberka karton 2, = 23.1.1612, průměr pečeti 30 mm.

Obr. 54 Jindřich Václav Poděbradský, hrabě Kladský, kníže minstrberský a vévoda Olešnický, 1593 – 1639, nejv. hejtman ve Slezsku, 1) oo Anna Majdaléna, falckraběnka na Rýně + 1630, 2) oo Anna Voršila z Rejbnic + 1648. – SOA – J. Hradec, RA Slavatové karton 18, = 19.11.1637, průměr pečeti 40 mm.

Obr. 55 Bernard z Drnovic, 1548 – 1606, Rájec, Kounice, 1) oo Anna Žabková z Vamberka, 2) oo Maruše Tvorkovská z Kravař. – SOA – Třeboň, CR registratura karton 104, = 28.9.1576, průměr pečeti 24 mm.

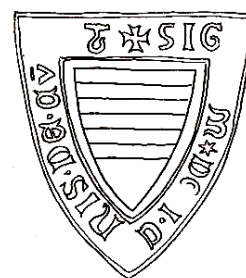
obr. 1

obr. 2

obr. 3

obr. 4

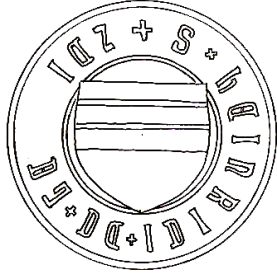
obr. 5

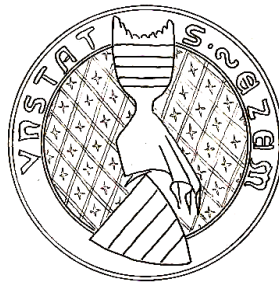
obr. 6

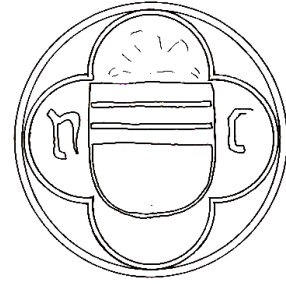
obr. 7

obr. 8

obr. 9

obr. 10

obr. 11

obr. 12

obr. 13

obr. 14

obr. 15

obr. 16

obr. 17

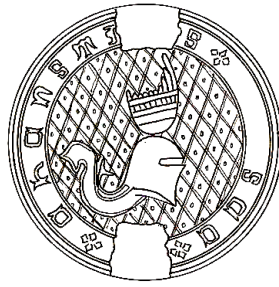
obr. 18

obr. 34

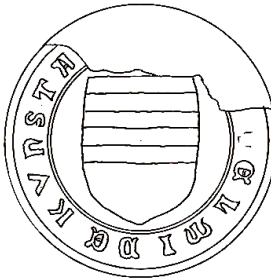
obr. 35

obr. 36

obr. 37

obr. 38

obr. 39

obr. 40

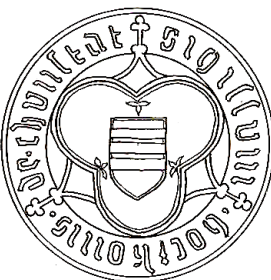
obr. 41

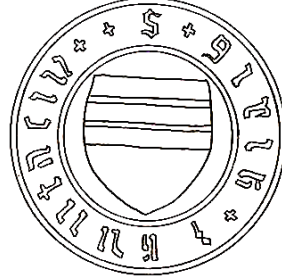
obr. 42

obr. 43

obr. 44

obr. 45

obr. 46

obr. 47

obr. 48

obr. 49

obr. 50

obr. 51

obr. 52

obr. 53

obr. 54

obr. 55

Znak pánů z Kunštátu z budovy v Hodoníně (foto Jiří Müller, Hradec Králové)

Na hranicích kraje Vysočina a Jihočeského kraje se nachází město Jemnice. Leží jen asi 5 km západně od jihočeských hranic. Tedy coby kamenem dohodil, no a zbytek došel pěšky. Při prvním seznámení s objektem i městečkem, které je známé spíše jako sídlo firmy JEMČA Jemnice (balí se zde různé druhy čajů), jsem byl poměrně překvapen, a to jak negativně, tak i pozitivně. Jednak tím, v jakém stavu se současný zámek nachází, ale i tím, že městečko Jemnice je nejenom starobylým sídlem, jehož historie se začala psát již začátkem 13.století, ale i sídlem, které si zachovalo své historické jádro a dokonce částečně i svůj hradební systém, i když na některých místech není pro návštěvníky až tak viditelný.

Na místě současného objektu zámku byl původně králem Přemyslem Otakarem I. na počátku 13.století vybudován gotický hrad jako pevnost na ochranu zemských hranic a zároveň i na ochranu místních dolů na drahé kovy. Zároveň s hradem bylo vybudováno i město Jemnice. Hrad byl umístěn na nejméně chráněném místě, na východním okraji ostrohu nad říčkou Želetavkou.

Půdorys hradu byl nepravidelný obdélník se třemi nárožními věžemi - typ francouzského kastelu. Věž v severozápadním rohu hradu se částečně zachovala do výše prvního patra a vystupuje z fasády západní stěny zámku. Věž v jihovýchodním rohu hradu se dochovala v základech a byla objevena při archeologickém průzkumu pod podlahou zámku. Věž v severovýchodním rohu hradu se pravděpodobně nedochovala. Důvodem byly pozdější úpravy a přestavba hradu. Její základy se pravděpodobně nacházejí pod podlahou současného Loveckého salonku. Mezi věžemi stály hradební zdi silné až 3 metry, které hrad uzavíraly. K severní a západní zdi byly přistavěny paláce. Na vnější straně hradebních zdí východním směrem byl parkán asi 7 metrů široký a zděný příkop hluboký 7 metrů. Vstup do hradu byl v severní hradební zdi. Jemnice odolala nájezdu Husitů roku 1422, ale roku 1468 bylo město a pravděpodobně i hrad dobit vojsky krále Matyáše Korvína.

V průběhu 14.století, konkrétně snad roku 1312 zde, dle pověsti, pobývala královna Eliška Přemyslovna, která tehdy čekala dítě. Její manžel král Jan Lucemburský ji zanechal v opevněné Jemnici a vedl válečné tažení proti místní odbojné šlechtě a lapkům. Ale ani v bojích na ni nezapomínala a poslal ji postupně čtyři posly, kteří ji informovali o tom, co se na bojišti děje. Na základě této pověsti později vznikla historická slavnost "**Barchan**", která se

koná v Jemnici každoročně v červnu - v pátek, sobotu a neděli po dni zasvěceném sv. Vítu. První písemná zmínka o konání této slavnosti je z roku 1713, ale dle uvedeného zápisu se zde již konala delší dobu.

Hrad a město byly od svého založení až do konce 15.století královským zbožím. V průběhu své existence bylo jemnické panství několikrát dáno do krátkodobé zástavy místním šlechtickým rodům - kolem r. 1331 **Bitovským z Lichtenburka**, koncem 15.století pánům **z Ludanic**. Roku 1522 Jemnici získal Archleb **z Boskovic** a po něm Jan **z Pernštejna**. Ten nechal roku 1530 zesílit hradní opevnění.

Do dědičného držení získal Jemnici, tedy hrad i město, až roku 1531 od krále Ferdinanda I. další z příslušníků moravských šlechtických rodů - Jindřich **Meziříčský z Lomnice**. Jemničtí měšťané ale novou vrchnost moc přívětivě nepřijali - vznikaly velké spory, které vyvrcholily roku 1555 vzpourou a dokonce neúspěšným obléháním hradu. I přes potrestání ale rozpory pokračovaly až do roku 1588. Jindřichův syn Tas, nejvyšší sudí markrabství Moravského, který zde sídlil v období od roku 1578 do roku 1594, nechal starý gotický hrad přestavět na renesanční zámek. Tehdy vznikl nový severní palác, bylo vystavěno jižní křídlo zámku a východní křídlo mělo na nádvorní straně arkády.

Roku 1616 koupil jemnické panství Jindřich **Zahrádecký ze Zahrádek** a po jeho smrti, roku 1627, přešel majetek do držení rodu **Jankovských z Vlašimi**. Jankovští drželi Jemnici až do roku 1755, kdy ji jako dědictví získal hrabě Maxmilián **Daun**. Ten nechal zámek roku 1734 přestavět, podle projektu Antona Evrharta Martinelliho, do barokní podoby a zároveň zámek rozšířil i o severní křídlo s novým schodištěm. Na něm se dochovaly do dnešních dnů i jeho iniciály MD v ozdobném zábradlí. Součástí této přestavby bylo nově vybudované západní křídlo zámku. Celý komplex byl jak stylově, tak i výškově sjednocen a v jihovýchodním rohu zámku místo věže vznikla oválná zámecká kaple Zasnoubení Panny Marie. V té době také

vznikla i chodba ve východním křídle zámku, která se dodnes nazývá Daunovou chodbou. V letech 1815 - 1826 byli majiteli Jemnice **Stadionové** a později, v letech 1826 - 1841 se majitelkou stala hraběnka **Trautmannsdorffová**. V té době byly interiéry zámku upraveny v klasicistním duchu.

Posledními šlechtickými majiteli Jemnice se roku 1842 stal rod **Pallavicini**. Markrabě Alfons Pallavicini panství zakoupil a jeho manželka Gabriela, rozená Fürstenberková, která byla vychována ve vídeňském Hofburgu, dala impuls k rozsáhlé přestavbě zámku do stylu tzv. druhého rokoka. Přestavba byla provedena ve druhé polovině 19.století podle plánů vídeňských architektů. Součástí přestavby byla i výzdoba zámku. Vstupní, východní průčelí zdobí střední rizalit s trojúhelníkovým štítem s hodinami a balkonový portikus. Fasády jsou s přízemní bosáží, nadzemní podlaží je bohatě členěno pilastry, římsami a okenními ostěnými. Vnitřní prostory - místnosti v severním a východním křídle zámku - jsou bohatě zdobeny štukovou výzdobou stropů, ale také dřevěným ostěním oken a zdí. Schodiště jsou zdobena mramorovými sochami, jejichž autorem je Ignác Weirich. Sochy jsou i součástí balkonového portiku a v minulosti zdobily i kamennou balustrádu na jižním okraji parkové úpravy kolem zámku. Vnitřní prostory jednotlivých místností byly upraveny nalepením papírových a textilních tapet přes původní barokní a rokokovou výmalbu. Roku 1900 - 1902 Pallaviciniové také nechali postavit novou hrobku jako náhradu za rodinnou hrobku, která stála v Maďarsku v Anyásu, v záplavové území řeky Tissy. Přestavba se týkala i parku, který má úctyhodnou rozlohu 21 hektarů. V něm je možno najít mnoho krásných cizokrajných stromů, ale i dva rybníky a další zajímavosti.

Také sochař Ignác Weirich je zajímavou osobností. Narodil se roku 1856 ve Fugavě na Šluknovsku a byl pravděpodobně ruského původu. Teprve ve svých 22 letech se začal učit uměleckým truhlářem, odkud po dvou letech odešel do Drážďan, kde pokračoval v učení u řezbáře Mosese. Později pokračoval ve studiu na vídeňské umělecko-průmyslové škole a Hellmerově a později Zumbuschově mistrovské sochařské škole. Roku 1894 začal působit v Itálii v Římě, kde zůstal až do roku 1915. Právě v té době získal také zakázku od markraběte Pallaviciniho, který tehdy přestavoval svůj Jemnický zámek a rodovou hrobku. Kromě bronzové sochy ukřižovaného Krista (Consumatum est) a několika dalších soch, umístěných v rodové hrobce jsou na zámku na schodišti umístěny sochy mramorové s antickými motivy (dnes 6 z 8 původních soch) a sochy Pallas Athény a Artemis po stranách balkonového

portiku. Sochař Ignác Weirich zemřel po těžké střešní operaci ve Vídni roku 1916. Jeho díla v Udine zmizela za druhé světové války po okupaci německým vojskem, takže v současnosti je možno jeho práci obdivovat jen v Římě a také v Jemnici.

V době II. světové války byly na zámek přestěhovány vídeňské umělecké sbírky. Zámek tehdy také sloužil jako ubytovna studentům vídeňské konzervatoře. Roku 1945 bylo panství rodu na základě tzv. Benešových dekretů zkonfiskováno, inventář zámku byl vytríděn a asi polovina z něho byla deponována jako svaz na zámek v Jaroměřicích nad Rokytnou. Odtud byly části nábytku rozvezeny na okolní zámecké objekty - Jaroměřice nad Rokytnou, Náměšť nad Oslavou, Boskovice, Milotice, Bučovice, Lednice, Valtice, a Dačice. Některé kousky najdete i v Umělecko-průmyslovém muzeu v Praze. Zámecká knihovna v počtu asi 7.500 svazků je dnes součástí univerzitní knihovny v Olomouci, ale ne jako jeden celek - jednotlivé svazky lze identifikovat toliko podle vlepených ex libris.

Roku 1945 byl zámek předán městu Jemnici, ale ještě v tomtéž roce se sem nastěhovala armáda, která jej mimo jiné používala i k ubytování mužstva, a to bez jakékoliv nájemní smlouvy. Přímo v budově zámku sídlil dělostřelecký útvar, v okrajové, východní části parku útvar Pohraniční stráže a útvar PTP. V roce 1993 zanikl jemnický vojenský útvar a zámek zůstal prázdný. Od roku 1994 je celý areál opět v majetku města Jemnice. Zámek byl určen k rekonstrukci a měl být zařazen mezi objekty s prohlídkovým okruhem, tedy zpřístupněn veřejnosti. Z toho důvodu byl zařazen do programu "Záchrana architektonického dědictví" a v objektu se začalo s rekonstrukčními pracemi, mimo jiné například vyčištění zámku od dodatečných stavebních úprav z období vojenské správy, vyčištění zavezených sklepů, odstranění novostaveb, zrušení asfaltových povrchů, stavebně-historický a archeologický průzkum, obnova zahradního parteru s bazénem a vodotryskem, založení trávníků a dalších. Po zavedení nové elektroinstalace se začalo s odkrýváním a restaurováním nástěnných maleb ve východním křídle zámku. V roce 1998 město jednalo s Ministerstvem kultury a Státním

úřadem památkové péče o předání objektu zámku státu. Proto byly veškeré rekonstrukční práce posléze zastaveny. Zámek se však nepodařilo převézt na stát a následkem toho byl objekt po dobu dalších 13ti let zavřený, nepřístupný, nevětraný, nevyužívaný.

Roku 2012 se nájemcem objektu zámku a hospodářských budov v jeho okolí stal Mezinárodní řád Křížovníci s červeným srdcem - Cyriaci, který pokračuje v městem kdysi započaté rekonstrukci zámku. Vzhledem k tomu, že ve stropních trámech třetího nadzemního podlaží byla zjištěna dřevomorka, zatím se veškeré rekonstrukční práce soustředují na výměnu zasažených dřevěných částí tohoto stropu. Kromě toho řád za dobu dvou let zrekonstruoval vnitřní prostory dvou hospodářských budov - kočárovny a jízdárny s konírnou. Vnitřní prostory těchto dvou objektů v současné době slouží k ubytování členů řádu. Po dokončení všech rekonstrukčních prací by objekt zámku v Jemnici měl částečně sloužit jako "Evropské vojenské vzdělávací a rekreační centrum leteckého maršála RAF Karla Janouška", a částečně jako "Vojenské muzeum válečných veteránů ČR". Vzhledem k tomu, že řád je mezinárodní, chtěl by do prostor zámku v Jemnici přilákat válečné veterány nejenom z ČR, ale i válečné veterány ze zemí EU, nebo i NATO. Plánované a postupně vznikající muzeum by mělo být tak trochu atypické - jeho účelem není shromažďování zbraní, ale spíše připomínání osudů lidí, vojáků, kteří se zasloužili o vznik Českoslovenka, ale také o jeho obranu a opětovné osvobození v době II. světové války. Tedy by mělo seznamovat návštěvníky s osudy našich

válečných veteránů, hrdinů, z období od roku 1914 až do současnosti. Z toho důvodu správa zámku spolupracuje s dalšími organizacemi, jako je například Společnost Ludvíka Svobody, nebo Spitfire klub z Jihlavy, shromažďuje fotografie a dokumenty o jednotlivých válečných veteránech a na základě těchto materiálů budou vznikat samostatné panely k jednotlivým osobám. Ty budou doplněny osobními věcmi těchto veteránů, ale i modely letadel, zbarvených tak, jak na nich tito

veteráni bojovali. A o výrobu těchto modelů by se například mohly postarat kluby plastických modelářů z blízkého okolí, ale i jiných krajů ČR. Mladí modeláři by si jednak připomenuli naše válečné veterány - hrdiny první i druhé světové války, a navíc by v muzeu měli vystaven jimi vyrobený model s cedulkou se jménem výrobce modelu.

V roce 2013 byl zámek v Jemnici spolu se zárodkem vojenského muzea poprvé otevřen pro veřejnost. Tehdy byla zpřístupněna první zrekonstruovaná místnost v prostorách bývalé kuchyně zámku s provizorní výstavou. V roce 2014 byla sezona na zámku v Jemnici otevřena dne 10.5.2014 slavnostně - za přítomnosti mnoha válečných veteránů a vojáků ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR a Spitfire klubem z Jihlavy, který nám na tuto slavnost zapůjčil model letadla Spitfire Mk.IX ve skutečné velikosti. Ten byl lákadlem hlavně pro mladší generaci návštěvníků. V letošní sezoně byla v přízemní místnosti instalována výstava "Naše ženy bojující", která představuje ženy bojující za druhé světové války v řadách 1.čs pluku, divize a později brigády na východní frontě, kde spolu s muži osvobozovaly naši vlast. Expozice je doplněna několika vitrínami s kopii zbraní a výzbroje německé a sovětské armády, a také uniformami a vyznamenáními našich bojovníků od Dukly - plk. Paličky a

plk.Heřkoviče - osádky legendárního tanku "ŽIŽKA". Součástí výstavy, která nám byla zapůjčena Společností Ludvíka Svobody je kromě vlajky této společnosti i informační panel s fotografiemi a vyznamenáními Ludyše Zajícové-Sivekové, hrdinky SNP.

V prvním patře zámku mohou návštěvníci shlédnout výstavu fotografií a dat z natáčení úspěšného českého filmu Nebeští jezdci. Film byl natočen podle stejnojmenné knihy, kterou napsal Filip Jánský (vlastním jménem Richard Husman), jeden z našich válečných veteránů západní i východní fronty. Představuje příběhy našich letců, kteří v rámci RAF létali v bombardovacích letadlech Wellington na misi nad okupovanou Evropou. Další tématická výstava se vztahuje k natáčení filmu Tmavomodrý svět, který podle scénáře Zdeňka Svěráka režíroval Jan Svěrák. I v tomto případě se jedná o film, který pojednává o našich letcích, kteří bojovali v řadách RAF, tentokrát se ale jedná o stíhací piloty. V prvním patře vzniká také naše "Síň slávy", ve které se v současné době návštěvníkům představují podobenky našich pilotů - generálů Fajtla, Peřiny a Šišky. Kromě toho byla místnost

letos vyzdobena obrazy a kolážemi s leteckou tematikou, jejichž autorem je pan Kolář. V této síni je umístěn také náš v současnosti nejvýznamnější exponát - originál letecké kombinézy pilota 311 bombardovací perutě - Františka Doležala, který v této kombinéze létal jako pilot Wellingtonu nad okupovanou Evropou. Tento exponát jsme získali darem od dcery tohoto válečného veterána. Ale připomínáme zde i tak trochu netypického válečného hrdinu - alsaského vlčáka Anta, ve válečném "Albionu" velice známého hrdinu, o kterém se obyvatelé Anglie často dozvídali z tehdejšího tisku.

Ve druhém patře se nachází výstava obrazů pana Vlašína, které mapují historii nejdůležitějších momentů II.světové války, od okupace Československa, přes atentát na Heidricha, Lidice, koncentráky, Sokolovo, bitvu o Anglii i severní Afriku, SNP, boje o Dukelský průsmyk až po osvobození Brna a Prahy. V budoucnosti bude v muzeu k dispozici také letecký тренаžer Spitfire.

Kromě těchto výstav mohou návštěvníci zámku vidět i to, jak pokračují jednotlivé restaurační práce, mohou nahlédnout do prostor, které by jinak neměli možnost navštívit. Třeba jako místnost původní zámecké kaple. A v budoucnosti - po rekonstrukci bývalého zámeckého pivovaru bude mít Jemnice kromě čaje ještě další zvláštnost - bude se zde vařit, stáčet a čepovat tzv. "Pivo z nebe", které na svých vinětech bude používat znaky našich perutí RAF - 310, 311, 312, podle obsahu "v lahvích" a 68 (noční stíhací peruč) u černého piva. Již na letošním "Barchanu" se pivo uvařené podle naší receptury točilo, a mělo velký úspěch. A když už jsem se zmínil o těchto nápojích - čaji a pivu, na zámku se občas objeví i "Vino z nebe" a v Jemnici je k dostání i "Jemnická zámecká medovina".

Ale nejenom zámek stojí za to si prohlédnout. K zámku patří i poměrně rozlehlý park (21 ha) se dvěma rybníky, již na začátku jsem upozornil na existující prvky hradebních systémů včetně celkem tří zachovalých bran, bašt a barbakánu, ale třeba i již zmiňovaná hrobka a také tři dochované kostely - všechny tři stojí za shlédnutí - nejstarší kostel sv.Víta s možností

pohledu do sklepení pod ním, hřbitovní kostel sv. Jakuba s množstvím náhrobníků a kostel sv. Stanislava na jemnickém náměstí s vyhlídkovou věží a figurálními náhrobníky pánů z Lomnice. Dále potom zachovalou odvětrávací šachtu středověkého vodovodu a konečně i měšťanské domy v centru městečka. A nesmím samozřejmě zapomenout ani na pomník v místě původního židovského města a na židovský hřbitov nedaleko centra - určitě stojí za návštěvu.

A těm, které jsem ještě nepřesvědčil o důležitosti uspořádat zájezd většího množství lidí do Jemnice a mají třeba rádi historické kostýmy, nebo řinčení zbraní - pro ty je zajímavá informace připravena nyní. Posledních pár let se v Jemnici vždy v měsíci srpnu pořádá tzv. "Jemnická bitva", letos poprvé byla okořeněna rytířským soubojem "O pohár města Jemnice", tedy soubojem ve kterém platí, kdo zůstane poslední stát - ten vyhrál.

Další informace jsou pro případné zájemce připraveny na našich webových stránkách www.cyriaci.com, případně i na stránkách města Jemnice www.jemnice.cz. Srdečně Vás zvou k návštěvě naší expozice muzea československých válečných veteránů na zámku v Jemnici a samozřejmě i do Jemnice. Buďte nám srdečně vítáni.

Prameny a použítá literatura:

- <http://www.mesto-jemnice.cz/>
- <http://www.hrady.cz/>
- <http://www.cyriaci.com/>

První letošní naplánovaný výlet vedl naše kroky na jih Moravy, kde nedaleko Brna, na břehu Brněnské přehrady stojí pamětních starých časů - hrad Veverí. První výlet byl tak trochu netradiční - kromě hradu Veverí jsme měli jen jednu další zastávku - ZOO v Brně. Ale než jsme se dostali až tam, proběhla spousta času. Takže postupně.

Když jsem připravoval tento výlet, nahlédl jsem do webových stránek tohoto objektu a našel tam následující úvod k historii hradu Veverí:

„Pouhých 20 kilometrů severozápadně od centra města Brna, nad zákrutem řeky Svatky tam, kde se do ní vlévá potok Veverka, stojí na rozsáhlém skalním ostrohu donedávna jeden z nejvíce poškozených a zanedbaných hradů na Moravě - Státní hrad Veverí. Dlouho opuštěný, několikrát bezohledně adaptovaný, sevřený v ošklivém betonovém krunýři, který z něj doslova rve kusy zděného těla, se slepýma očima rozbitých oken a nalomenou páteří a pochroumanými žebry propadlých střech. To byla na konci 20. století podoba kdysi slavné královské pevnosti, residence moravských markrabat i pozdějšího hrdého centra jednoho z největších moravských panských velkostatků. Nepovedenými opravami a dlouhodobým zanedbáním poškozená stavba se na počátku 21. století stala už jen němou výčitkou těm, kteří jsou zodpovědní za to, kam až musel klesnout kdysi slavný hrad, kamenný ochránce „v zádech“ města Brna...“

Kdo byl zakladatelem tohoto hradu a kdy byl hrad vystavěn přesně nevíme, jeho vznik by se dal snad datovat dle archeologických nálezů a architektury nejstarších částí hradu. První písemná zmínka o existenci hradu je z 31.prosince 1213. Ten den je datována a byla v Prostějově podepsána listina, kterou stvrdily svými podpisy český král Přemysl Otakar I., moravský markrabí Vladislav Jindřich a také Štěpán, purkrabí hradu Veverí. Úřad purkrabího na Veverí byl často spojován s některými významnými funkcemi markrabství Moravského – titulem moravského komorníka, nebo maršálka. Purkrabími na Veverí byli příslušníci slavných moravských rodů pánů z Pernštejna, z Lomnice, z Kunštátu, ale i otec svaté Zdislavy – Přibyslav z Křižanova.

Původně se pravděpodobně jednalo o pouhý opevněný dvorec, který až následně byl přebudován na panské sídlo a objekt správy okolní krajiny. V polovině 14.století se poté hrad Veverí stává jedním z nejdůležitějších královských hradů na Moravě. Po určitou dobu 14.století (po 14.srpnu 1308) se zástavním majitelem hradu stal Fridrich Habsburský, jako zástava za uznání Jindřicha Korutanského českým králem. Další osudy hradu se zviditelňují

až po nástupu Lucemburků na český trůn. Konkrétně v době, kdy se na Moravu s titulem markraběte vrací z Itálie mladý kralevic Karel, pozdější císař a král Karel IV., který roku 1335 jak uvádí ve svém životopise „...s velkými obtížemi a náklady získal na Moravě hrady Lukov, Telč, Veveří, Olomouc, Brno a Znojmo...“. Hrad Veveří se opět po létech stal součástí královského majetku, ve druhé polovině 14.století se dokonce stává jedním ze sídel mladšího Karlova bratra, markraběte Jana Jindřicha Lucemburského. Za něj byl hrad přestavován a významně rozšířen – vznikly nové paláce, předhradí, věže a hradby a tehdy byla postavena také kaple sv.Prokopa, ve které je uložena tzv. Veverská Madona. V té době dokonce Veveřští purkrabí vykonávaly soudy ve věci hrdelních zločinů v okolí Brna (Ivančice, Žďár nad Sázavou, Jevíčko, Vyškov).

Roku 1421 se stal zástavním majitelem hradu, z rozhodnutí krále Zikmunda Lucemburského, jeho oblíbený hejtman Petr Kutěj. Měl pomáhat obraně města Brna a postihovat moravské

kacíře, ale on se v pozdější době dal na stranu husitů. Byl zajat a nedlouho na to zemřel ve vězení po nezdařeném přepadu Bratislavy. Co se následně dělo s hradem Veveří není známo, ale je předpokládáno, že po celou dobu husitských válek byl hrad neustále na straně katolické. Z té doby se dochovalo zesílení hradeb a bran. Později, ve 30 letech 15.století se purkrabím hradu stal Jošt Hecht z Rosic, moravský podkomoří, tedy správce markraběcího majetku. Podařilo se mu získat zpět rozchvácené veverské zboží a upevnil manský systém. Jeho syn Václav se stal zástavním majitelem Veveří jako náhradu za to, co pro panovníka vykonal (za peníze a služby), ale jen do nástupu nového krále. Roku 1458 nově zvolený český král Jiří z Poděbrad dává hrad Veveří jako zástavu Přemkovi, knížeti Těšínskému. V té době byl hrad Veveří v centru války mezi Jiřím z Poděbrad a uherským králem Matyášem Korvínem. Roku

1469 byl hrad obsazen uhry, ale hned další rok byla uherská posádka hradu královským vojskem vypuzena a zahnána zpět – vlastně uhři se sami bez boje vzdali a odtáhli domů.

Roku 1482 získal Veveří jako zástavu Václav z Ludanic, moravský šlechtic, který si zde zřídil svoji rezidenci. A v první polovině 16.století došlo ke změně – roku 1531 přešel hrad Veveří z majetku krále do dědičného vlastnictví šlechtického rodu pánů z Ludanic. Ale již po pěti letech, v roce 1536 je hrad znovu prodáván, tentokrát se jeho vlastníkem stal Jan z Lipé. Druhým vlastníkem byl Jan z Pernštejna, který se po roce svého vlastnického podílu vzdal v rámci svatební smlouvy, která se ale nenaplnila. Synové Jana z Lipé hrad prodali roku 1559 Černožským z Boskovic, ale ti drželi hrad jen 13 let a prodali jej roku 1572 Znatovi z Lomnice. Protože byl pan Znata bezdětný, napsal dědickou smlouvu, kterou po jeho smrti přešel hrad do vlastnictví jeho vzdáleného příbuzného, nejvyššího zemského sudího Tase Meziříčského z Lomnice.

Po jeho smrti majetek získala jeho nezletilá dcera, která se roku 1607 provdala v Jaroměřicích nad Rokytnou za Zikmunda z Tiefenbachu a ještě před svou předčasnou smrtí roku 1609 veškerý majetek svému manželovi za 220 tisíc zlatých prodala. Tak se hrad dostal do rukou tohoto rozporuplného moravského rodu – Zikmund byl významnou osobností dvora císaře

Rudolfa II., půjčoval dokonce císaři peníze, byl dokonce v pozdějším období jedním z defensorů protestantských stavů, za což byl potrestán ztrátou hrdla a statků, ale na přímluvu svého tchána, Karla st. ze Žerotína byl omilostněn. Jeho bratr Fridrich ale takové štěstí neměl a byl v Innsbrucku v roce 1621 popraven. Třetí bratr Rudolf ač protestant stál na straně císaře a dokonce se vyznamenal v bitvě na Bílé hoře – později se stal rytířem řádu zlatého rouna, císařským tajným radou a komorníkem, polním maršálkem, nejvyšším polním zbrojmistrem a také majitelem pešího pluku. Zemřel ale bezdětný a tak se roku 1653 hrad dostal do majetku jeho manželky Marie Terezy Maxmiliány z Althanu. Roku 1687 bylo veverské panství prohlášeno fideikomitem, nesmělo být proto děleno a po její smrti roku 1689 se proto dostalo jako celek do majetku jejích synů hrabat Collalto.

Roku 1707 se panství stalo majetkem hrabat ze Zinzendorfu, nevlastních bratrů předchozích majitelů. Za držení Zinzendorfy doznal hrad výrazných změn – starobylé hradní paláce byly přestavěny a upraveny do zámeckého stylu. Došlo i ke zdokonalení správy, byly rozšířeny hamry, ovčiny, postavena prachárna, změnily se předpisy k ochraně panských lesů. Roku 1742 bylo panství pleněno pruskými vojsky, které se na Veveří načas usadily. Na přelomu 18. a 19. století majitel Veveří pravděpodobně podlehl pověstím o pokladu dvanácti stříbrných soch apoštolů z veverského rukopisu z roku 1739 a nechal poklad na Veveří hledat. Pod tíhou neúspěchu poté panství prodal roku 1802 Vilémovi baronovi Mundy.

Jednalo se o původem neurozeného soukenického učně z Porýní, který se usadil v Brně a zbohatl svým podnikáním natolik, že mohl vydělané peníze investovat do nákupu nemovitostí. Rod byl majitelem veverského panství až do konce 20 let 19. století. Potom hrad a panství získává syn švédského krále Gustava IV. Adolfa – Gustav, princ z Vasy. Ten si na hradě zřídil honosný dvůr se svou manželkou Luisou Bádenskou, narodili se jim zde dvě děti – Karolína, pozdější královna Saská a syn který záhy zemřel. Manželství se ale po několika letech rozpadlo a Veveří bylo opět na prodej. Roku 1844 je získal baron Jiří Šimon Sina, podnikatel. Po jeho smrti v roce 1856 připadlo veverské panství jeho vnučce Heleně, která spojila dědictví po svých rodičích – panství Rosice s Veveřím. Helena, provdaná za řeckého velvyslance ve Vídni, knížete Ypsilanti provedla na Veveří poslední rozsáhlejší stavební úpravy – skleníky pod jižní hradní branou a parkové cesty okolo hradu. Ekonomické potíže byly důvodem změny majitelů hradu Veveří – jejím novým majitelem se stal finanční podnikatel Mořic svobodný pán Hirsch-Gereuth, který panství koupil roku 1881.

Nový majitel racionalizoval celý provoz a správu velkostatku, provedl i úpravy na samotném hradě, nechal sem zavést nový vodovod, telefon, ale po smrti svého jediného syna a dědice prakticky na veverské panství resignoval a po jeho smrti roku 1896 a smrti jeho manželky byl majetek roku 1899 převeden na Mořice Arnolda De Forest-Bischofsheim. Ten spravoval svůj majetek z Anglie, na Moravu dojížděl pouze výjimečně. Na začátku 20. století zde ale několikrát pobýval tehdy ještě pouze britský ministr obchodu Winston Churchill, který zde dokonce prožil i část své svatební cesty se svou manželkou Clementine. Po vzniku

Československé republiky a vyhlášení pozemkové reformy se baron De Forest s republikou až do roku 1925 soudil, nicméně poté přijal odstoupné a panství a hrad se stalo součástí státního majetku Československé republiky.

Hrad se poté stal oblíbeným místem výletů nejenom brňanů, ale i turistů z celé republiky. Změna nastala za II.světové války – to hrad zabavila německá armáda, používala ho jako sídlo ženijní jednotky Wehrmachtu, rehabilitační středisko pro raněné laboratoř Akademie SS a okolí jako výcvikový prostor pro parašutisty. Poškození hradu přišlo až s koncem války –

byly poškozeny hlavně, mobiliář hradu roku 1948 byla opravena a mobiliář Konopiště a letech byl hrad učiliště a internát. příčkami rozděleny, WC a umývárny... 70 let, kdy učiliště objekt zůstal několik 70 let byl schválen v plánu hrad přestavět kongresové centrum škol v Brně. Tehdy nevyhovující, ba technologie, která uškodila.

hradní areál postupně navrátit mu podobu, 1925, kdy byl přebrán

střechy, fasády a byl vykraden. Ale již všechna poškození doplněn z depozitářů Křivoklátu. V 50 přeměněn na lesnické Interiéry byly zřízeny velkokapacitní Tento stav trval až do Veveří opustilo a let prázdný. Koncem projekt, který měl na studentské a pro potřeby vysokých byla zvolena naprosto vpravdě devastující celému areálu dost V současnosti je opravován s úmyslem kterou měl v roce do majetku státu.

Po prohlídce hradu Veveří jsme měli naplánovanou cestu lodí po Brněnské přehradě. Tuto variantu jsme zvolili hlavně z toho důvodu, že po dlouhé cestě autobusem byla tohle vítaná změna. Brněnská nebo dříve Kníničská přehrada, brňáky též nazývaná „Prygl“, je vlastně vodní dílo postavené na řece Svratce. Přehrada byla postavena v letech 1936-40 a jejím hlavním investorem bylo ministerstvo veřejných prací, město Brno a Země Moravskoslezská. Byla využívána jednak jako zásobárna vody pro Brno, jako zdroj elektrické energie a mimo jiné i k rekreaci. Přehrada začíná za splavem u Tejkalova mlýna ve Veverské Bytýšce a končí po necelých 10 km přehradní hrází na hranici městských částí Kníničky a Bystrc. Betonová gravitační nádrž je v koruně široká 7,14 metru, má délku 120 metrů a výšku 23,5 metru nad dno. V hrázi se nachází vodní elektrárna Kníničky. Lodní doprava na přehradě byla v plánu již od počátku její existence, první dvě lodě byly dopraveny do Brna a provizorně uskladněny v tramvajové vozovně v Pisárkách. Slavnostně byla zahájena pravidelná lodní doprava na přehradě 5.května 1946. Přepravu zajišťovaly dvě elektrické lodě s názvy „**Brno**“ a „**Morava**“, které doplňoval malý člun se spalovacím motorem s názvem „**Svratka**“. Všechny tyto i následující lodě, které na přehradě zajišťovaly dopravu byly vyrobeny mimo Brno, teprve v roce 1950 byla na vodu spuštěna loď, která byla vyrobena v bystrcké loděnici. Její jméno bylo „**Pionýr**“. Ani jedna z těchto lodí již ale na Brněnské přehradě nejezdí. V současnosti lodní dopravu zajišťuje 5 nových lodí, „**Lipsko**“, „**Utrecht**“, „**Videň**“, „**Dallas**“ a „**Stuttgart**“ a jedna ze starších lodí – „**Brno**“ – byla upravena pro vozíčkáře a cyklisty. Další vyřazená loď „**Veveří**“ stojí na břehu přehrady a v ní je zřízena restaurace a muzeum lodní dopravy.

Poslední zastávkou před návratem k domovu byla návštěva Zoologické zahrady města Brna, která se nachází jen nedaleko přehrady v místní části Brno Bystrc v lokalitě nazývané Mniší hora. Spolek pro zřízení zoologické zahrady v Brně byl založen již v roce 1935, jeho činnost byla obnovena až po skončení války a začala hledat lokalitu, kde by mohla být zoologická zahrada vybudována. To bylo nalezeno v lokalitě Mniší hora, která byla v majetku Masarykovy univerzity v Brně a v roce 1950 byla zahájena výstavba Zoologické zahrady. Slavnostní otevření bylo provedeno v roce 1953. V roce 1997 se ZOO Brno stává členem Evropské asociace zoologických zahrad (EAZA) a členem Světové asociace zoologických zahrad a akvárií (WAZA) se stala roku 2000. V posledních několika letech byly vybudovány například nové výběhy pro vlky, maryl stepní, surikaty, Tygří skály, dokončuje se areál Beringie pro medvědy kamčatské a byla vybudovaná komunikace pro turistický vláček.

Prameny a použítá literatura:

- <http://www.veveri.cz/historie-hradu/>
- <http://cs.wikipedia.org/>
- <http://www.brnenskaprehrada.cz/>
- <http://www.zoobrno.cz/>
- Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku/kolektiv autorů, SVOBODA Praha 1981

V loňském a letošním roce se nám naskytla příležitost prohlédnout si a nafotit sbírku pečeti, kterou odkázala manželka pana Masáka městskému muzeu v Blatné. Vzhledem k tomu, že tato sbírka nebyla nikdy zdokumentována, domluvili jsme se s vedením muzea v Blatné, že jim v této práci pomůžeme. Sbíрка se skládá ze dvou souborů - jeden je uložen v expozici muzea. Jedná se o celkem 10 odlitků pečeti českých králů z řad Přemyslovců (Přemysl Otakar I., Přemysl Otakar II.), Jagellonců (Vladislav II., Ludvík), Lucemburků (Václav IV.) a Habsburků (Matyáš, Ferdinand III.). Ale jsou zde i dvě pečeti zvláštní - jedna patřila královně Jitce Habsburské a druhá Jiřskému klášteru v Praze. Druhý soubor se skládá z několika beden, ve kterých jsou naskládány pečete, jejichž původ je poměrně nejasný - některé pečete evidentně nejsou originály - z části se jedná o odlitky z blíže neurčené hmoty, z části o odlitky ze sádry a poslední část jsou originály pečeti z vosku.

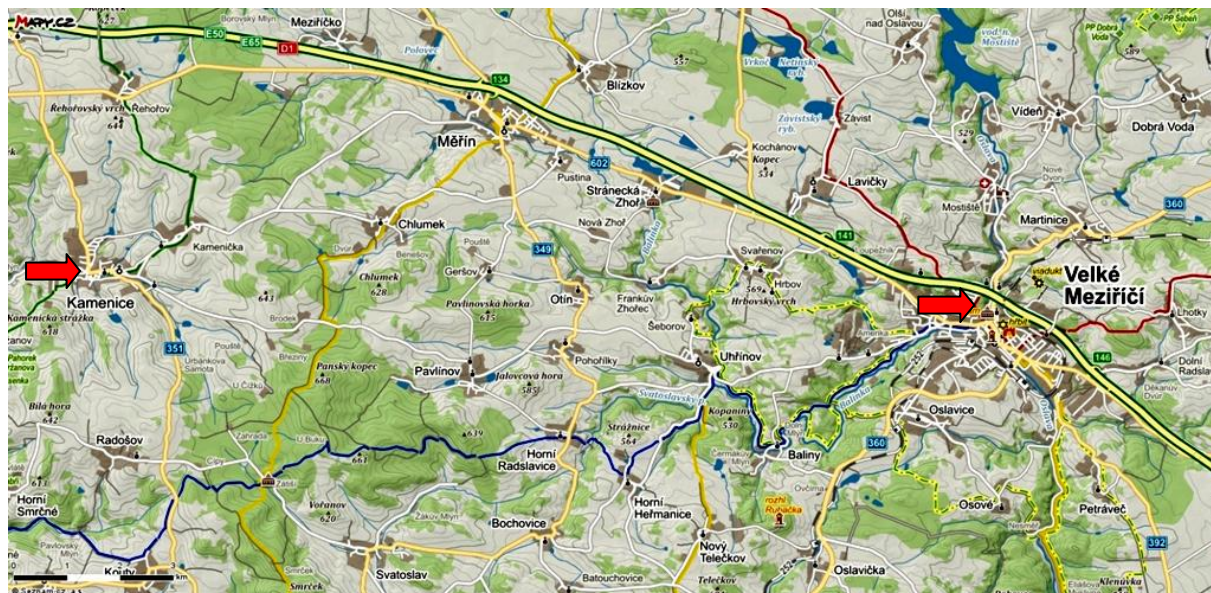
Naším úkolem bylo všechny pečete, které jsou ve sbírce uloženy nafotit, popsat a pokud to bude možné určit jejich majitele a období, ve kterém vznikly. Vzhledem k tomu, že pečeti jsou bez písemných údajů, jejich určení v mnoha případech bude více než problematické. V každém případě se bude jednat o desítky hodin, trávených při jejich prohlížení a luštění jejich opisů, které v mnoha případech asi ani rozluštit nepůjde. Nicméně byla udělána alespoň základní evidence a existuje již fotodokumentace celé sbírky pečeti. Celkem sbírka obsahuje 10 pečeti v expozici a 1595 pečeti v několika kartonech.

Veškerou práci jsme prováděli společně s p. Milecem, který se v poslední době právě sfragistikou poměrně intenzivně zabývá. Každou pečeť jsme očistili od dlouholetých nánosů prachu, vyfotili, očíslovali a uložili do nově pořízených kartonů. Každá pečeť byla zanesena do seznamu, který jsme při focení pořídili. Takže budoucí badatelé budou mít tak trochu ulehčenou práci - nemusí hledat v bednách - stačí si vypůjčit CD s fotografiemi, na kterém je zároveň i pořízený seznam.

A jak sdělil p.Milec, některé z pečeti ve sbírce jsou opravdu unikáty, jejichž originály už dávno neexistují. Vyskytují se zde pečete českých králů, římských králů, královen, církevních institucí, církevních hodnostářů, šlechticů ze všech různých období, měst a vesnic. Prostě pro každého něco. Jako ukázkou jsem vybral několik fotografií z celého souboru.

Náš druhý letošní výlet měl poněkud více zastávek, než ten květnový, nicméně mířil na stejnou stranu – na jih Moravy. Tentokrát ale naše cesta obsahovala středověkou tvrz, zámek, zříceninu hradu a nakonec i středověký hrad. První naše zastávka byla v obci Kamenice, asi 15 km východně od Jihlavy.

Kamenice ležela na staré historické zemské stezce mezi Třebíčí a Polnou a proto je její původ velmi starobylý. Kamenice i s okolními osadami byla pravděpodobně darována v období vlády krále Václava II. Třebíčskému klášteru. Ten byl založen roku 1101. Před darováním byla Kamenice majetkem krále. Vznikla pravděpodobně někdy ve 12. století kolonizační činností třebíčského benediktinského kláštera.

První písemná zmínka o Kamenici pochází z roku 1358. Již ve 13. století byla nazývána městečkem, ale poprvé je tak uváděna až v r. 1556. Kdy přesně vznikla v Kamenici tvrz nám archivy bohužel neříkají. Písemné záznamy z této doby chybí. Je však jisté, že její vznik je úzce spjat se vznikem Kamenice samé. Zpočátku byla v majetku třebíčského benediktinského kláštera. Po jeho zániku přešla tvrz společně s městečkem do rukou šlechtických majitelů. V

průběhu 16. století dochází i v Kamenici k přechodu od vrchnostenské správy k samostatné správě obecní. V této době se zmenšuje význam tvrze jako správního panského sídla a budova přechází na soukromé majitele. Podle dochovaných archivních zázpisů byl jedním z prvních majitelů tvrze Jiřík Krejčí, který ji získal

kolem roku 1556 jako gruntovní dům bez pozemků. Postupně k ní přikoupil pozemky,

rybníky, mlýn a další nemovitosti. Po smrti Jiříka Krejčího se v r. 1578 stal majitelem tvrze Tomeš Prugnar. Dalším známým vlastníkem gruntu, který vznikl z bývalé tvrze, byl Martin Navrkal, který ji koupil v polovině 18. století. V roce 1777 majetek prodává svému zeti Janu Jelínkovi. Ten ji v roce 1808 postupuje svému synu Martinu Jelínkovi. V roce 1816 je grunt prodán panu Václavu Hrdličkovi. V majetku rodiny Hrdličkovy zůstala až do roku 1930, kdy ji koupila obec.

Budova bývalé tvrze leží na západním konci náměstí. Jedná se o volně stojící stavbu. Současný vzhled tvrze pochází pravděpodobně z poloviny 16. století, kdy došlo k přestavbě původní budovy. Vzhledem k tomu, že budova byla v době naší návštěvy uzavřena, popis vnitřku tvrze je z webových stránek obce. *„Půdorys tvrze je značně nepravidelný a svědčí o jejím bohatém stavebním vývoji. Hlavní vstup je umístěn v severním průčelí. Druhý vchod je v opačném jižním průčelí. Tvrz prodělala velmi komplikovaný stavební vývoj, který souvisel s jejími majiteli a uživateli. Východní část je patrová, podsklepená velkou prostorou, tesanou ve skále. Západní strana je pouze přízemní. Obdélníková okna mají masivní kamenná ostění s parapetní římsou. Ihned za vstupem v severním průčelí tvrze se nalézá hlavní komunikační prostora – vstupní síň. Jedná se o prostoru zaklenutou renesanční valenou klenbou s dvojicí křížových výsečí. Z hlavní chodby je přístup do místností v přízemí tvrze a na schodiště do patra. Jižní průčelí má mělké podloubí. Portálem se vstupuje do malé síně se síťovou hřebínkovou klenbou. Fasádu tvrze zdobí sgrafitová výzdoba datovaná do konce 16. století. Tato výzdoba byla obnovena při opravě tvrze ve 2. polovině 70. let 20. století. Nad vchodem jsou znaky bývalých majitelů – Osovských z Doubravice, Žerotínů a Valdštejnů“.*

Dalším objektem, který jsme při této naší cestě navštívili byl objekt zámku ve Velkém Meziříčí. Zámek, stojící na kamenném ostrohu nad řekou Oslavou jsem při svých cestách směrem na Brno viděl z dálničního mostu mnohokrát, tentokrát jsem měl to štěstí si objekt prohlédnout zblízka. Bohužel právě v době naší návštěvy byla vstupní brána s několika kamennými znaky zakryta lešenými a sítí, takže budu muset objekt navštívit znovu, abych tyto znaky mohl nafotit.

Původně byl kolem roku 1230 objekt postaven jako románsko-gotický hrad. Jedná se o jeden z nejstarších kamenných šlechtických hradů na Moravě. Jeho založení je opředeno řadou pověstí a mýtů. Podle písemných záznamů a archeologických nálezů byl původní hrad založen v první polovině 13. století nedaleko soutoku dvou řek – Oslavy a Balinky. Prvními doloženými majiteli byli Lomničtí z Meziříčí, od kterých hrad roku 1399 získal významný

muž tehdejší doby – Lacek z Kravař. Ten roku 1408 udělil městu pod hradem plná městská práva. Byl také iniciátorem stížného listu proti uvěznění Mistra Jana Husa v Kostnici, který byl podepsán zástupci moravské šlechty právě na hradě v Meziříčí v únoru 1415. Od roku 1447 byl hrad opět v držení Lomnických z Meziříčí. Jan ml. z Meziříčí (stejně jako Lacek z Kravař) zastával funkci moravského zemského hejtmana. Právě Jan ml. z Meziříčí započal s přestavbami někdejšího hradu na renesanční zámek.

V 16. století se panství stává majetkem Pernštejnů (Vratislav z Pernštejna spatřil světlo světa roku 1530 právě na hradě v Meziříčí) a později Zikmunda Heldta z Kementu. Vdova po něm

– Alina Meziříčská dokončila přestavby hradu v reprezentační renesanční sídlo. Sedmnácté století bylo ve znamení dvou významných rodů: Berků z Dubé a pánů z Kounic. Rudolf z Kounic nechal po polovině 17. století oboru, která k zámku přiléhala, přebudovat na zámecký park. Od roku 1676 se majiteli stávají Ugartové. Za jejich vlastnictví postihl město i zámek ničivý požár. Následně byl zámek přestavěn v barokním duchu. V roce 1735 proběhl historicky poslední prodej. Panství zakoupil Leopold, šlesvicko-holštýnský vévoda. Po jeho smrti zámek získala jeho dcera Marie Eleonora, provdaná vévodkyně z Guastally a Sabionety. Zemřela tragickou smrtí roku 1760 a podle dochované pověsti je považována za bílou paní velkomeziříčského zámku. Další majitelkou byla opět žena, neteř Marie Eleonory: Eleonora z Öttingen, provdaná Liechtenstein, která byla první dvorní dámou na vídeňském dvoře.

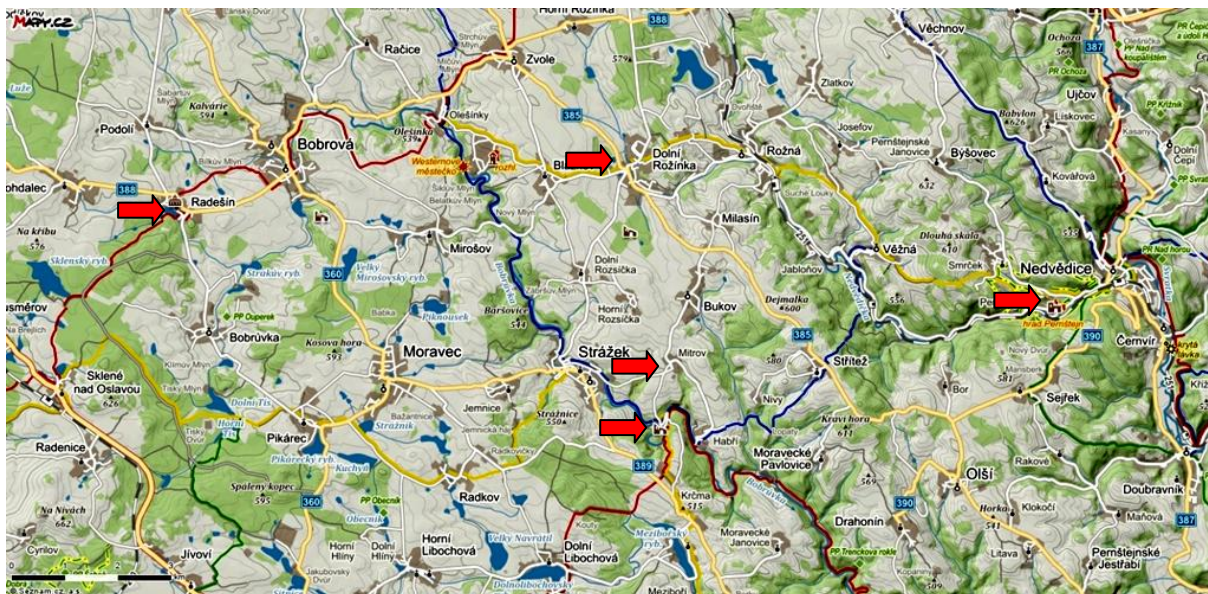

Dalšími významnými rody vlastníci zámek v průběhu 19. století byli kromě zmíněných Liechtensteinů též Lobkowiczové. Od roku 1908 se majitelem stává František hrabě Harrach, který dokončil přestavby zámku započaté svým předchůdcem. Byl očitým svědkem sarajevského atentátu; na zámku je dodnes uchováván kapesník, kterým hrabě Harrach setřel Františku Ferdinandovi krev ze rtů. Od roku 1937 byla majitelkou Harrachova nejstarší dcera – Josefa, provdaná Podstatzky-Lichtenstein. V roce 1948 byl zámek rodině Podstatzkých-Lichtensteinů vyvlastněn a stal se tak majetkem státu. V květnu 1995 se v restitučním řízení vrátil zpět do rukou Josefy Podstatzké-Lichtenstein. Současnými majiteli zámku i velkostatku jsou její děti František Karel, Maria a Jan. Ve spolupráci s Muzeem Velké Meziříčí, které má v budově své sídlo od roku 1948, je zámek zpřístupněn veřejnosti.

Počátkem 20. století bylo znovu vyzděno západní průčelí nad goticko-renesanční lodžii. Byla také snesena barokní bahnice nad vstupním rizalitem. V současné době je zámek průběžně opravován.

Po prohlídce zahrady, či parku zámku ve Velkém Meziříčí jsme autobusem pokračovali k naší další plánované návštěvě. Tou byl objekt zámečku v Radešíně. V Radešíně stála původně renesanční tvrz, kterou na konci 16. století (v r. 1597) postavil Samuel Radešínský

z Radešína. Pro svou dvoupatrovou podobu a arkádovou dispozici byla nazývána i zámek. V r. 1607 koupil Radešín olomoucký biskup František z Ditrichštejna a samostatný radešínský

statek se stal součástí biskupského statku a později statku žďárského kláštera. Opat Zaunmüfler vyhloubil v r. 1684 v zámku hlubokou studnu a provedl i některé úpravy budovy; zřídil například domácí kapli. Sem se také uchýlil se dvěma mnichy po vyhoření žďárského kláštera. Přilehlé barokní patrové křídlo dal přistavět kolem r. 1720 opat Václav Vejmluva zřejmě podle plánu G. Santiniho.

Asi v r. 1827, po zrušení kláštera, vybudoval nový majitel panství František Schneider na místě staré palírny další trakt zámku, přičemž upravil nejstarší část, poškozenou tehdy značně bleskem, a spojil vše do jedné fronty, aby získal místnosti pro vrchnostenský úřad a byty pro úředníky. Založením velkého parku, jímž spojil zámek s nedalekými lukami, lesy a rybníky, dal základ k nové úpravě obce. Na památku svého příchodu vysadil v parku břízku, která se rozrostla v mohutný strom, rodinou pietně opatrovaný, jak o tom svědčí veršované vylíčení události, umístěné podnes v kovovém rámečku na stromě.

Jejich potomci, rodina Duré vlastnili Radešín až do roku 1945. Státní statky, které jej poté využívaly k hospodářským a administrativním účelům mají na svědomí jeho dnešní zanedbaný stav. Současný majitel zámku je nadšenec, majitel firmy na výrobu

horkovzdušných balonů z Brna, který se snaží vdechnout objektu opět život. Neplánovaně jsme se dokonce dostali i do opravovaného objektu a v něm si mohly prohlédnout, jak rekonstrukce objektu pokračuje. Doufejme, že i další historické objekty najdou podobné nadšence, kteří je zachrání pro budoucí generace. Zde jsem zvolil pozdrav moderátora pořadu „Památky na prodej“, který před pár lety ve svém televizním pořadu používal pro zvelebitelů kulturních památek, tak tedy „Zdar jejich bohubilé práci“, no a nám nezbyvá než poděkovat naší průvodkyni, která nás ochotně nechala nahlédnout do rekonstruovaných částí objektu.

Další zastávka měla být, jak pan Milec – takto můj zástupce na tomto výletu říká – na jednu cigaretu. Objekt zámku v Dolní Rožince je totiž nepřístupný. Plán byl, že vylezeme z autobusu, párkrát cvakne spoušť fotoaparátu a pojedeme zase dál. Opak byl ale pravdou. V obci vznikla kromě tohoto objektu ještě jedna atrakce – v bývalé sýpce vznikl strašidelný zámek Draxmoor. Byla to vítaná změna a mnoho z účastníků našeho výletu využilo možnosti tuto atrakci navštívit. Jeho expozice je určena spíše pro děti, ale i dospělí zde najdou třeba vzpomínku na dětské pohádky. V expozici se to hemží různými bájnými potvory, ale je tady možno vidět třeba i domeček na kuří nožce i s ježibabou.

V roce 1459 je poprvé připomínána místní tvrz. Ta byla koncem 16. století přestavěna Pernštejnů na zámek. Renesanční zámek měl čtvercový půdorys s nárožními věžemi, byl dvoupodlažní a tuto strukturu si zachoval dodnes. V letech 1781 - 1799 jej Jan Nepomuk hrabě Mitrovský z Mitrovic a Nemyšle rozšířil o druhé podlaží a objekty v nádvoří a klasicistně přestavěl. Roku 1808 zámek vyhořel, pak byl přebudován Nepomukovým synem Vilémem hrabětem Mitrovským.

V popisech na webu jsem našel zmínku, že objektu dominuje barokní věžička s cibulí, erb Mitrovských z Nemyšle v průčelí do parku a jejich rodové heslo na stejném místě – *Aeternus, quia purus* (= Věčný, protože čistý). Musím upozornit, že v současné době žádný znak Mitrovských na budově zámečku není. Buď byl v době naší návštěvy sejmut a opravován, nebo již prostě neexistuje. Do roku 1945 zámek sloužil jako letní sídlo Mitrovských. Dnes je v něm umístěna základní škola.

Nepomukova zámecká knihovna, přenesená v 19. století na hrad Pernštejn, je jednou z nejzajímavějších osvícenských knihoven na Moravě.

Na konci 18. století založil hrabě Jan Nepomuk Mitrovský vedle zámku klasicistní anglický park se skleníkem, vodopády, bazény, gloriem, obeliskem a jinými stavbami. Na informační tabuli na okraji parku Templ (obnoven v roce 1993), jak bývá zámecký anglický park nazýván, je uvedeno, že ve své době patřil k nejkrásnějším na Moravě. Nejvýznamnějšími dřevinami v parku jsou modřín opadavý, borovice limba, lípa velkolistá a jilm lysý. Z původních budov se ovšem zachovaly jen některé. Hlavní pozornost přitahuje „chrámek Osvícenství“ – růžová klasicistní kaple Tempel (odtud označení parku). Stojí na křížovém půdoryse a vznikla jako budoucí hrobka Mitrovských. Nedaleko se tyčí empírový egyptský

obelisk z přelomu 18. a 19. století. V dezolátním stavu nalezneme budovu anglických lázní, blízký rybníček je vypuštěný a zarostlý. Poblíž se nacházejí zbytky dvou umělých návrší, na jejichž vrcholcích stávaly altánky, po kterých dnes již nejsou žádné stopy. Při podrobném pátrání v parku můžeme nalézt další zbytky anglických lázní – možná pozůstatky kaskád na potůčku.

Předposlední zastávkou na naší cestě byl zámek a zřícenina hradu v Mitrově. Zámek má původ v pozdně středověké tvrzi, obsažené ve hmotě dnešního zámku, upravené na počátku 17. století a v jeho závěru. Často opakovaný údaj o výstavbě zámku v roce 1779 tehdejším majitelem mitrovského statku Josefem Toussaintem vychází pouze z druhotně osazené tabule, umístěné v průčelí zámku při jeho historizující přestavbě na konci 19. století a s dějinami zámku nesouvisející. V letech 1890 – 1891 jej noví majitelé, brněnský továrnický rod Skene, nechal přestavět v duchu novogotiky podle projektu Augusta Prokopa. Navazující hospodářský dvůr, umístěný jižně od zámku, byl přitom zbořen a nahrazen novostavbou severně od zámku. Ve třicátých letech 20. století připadl objekt statkáři Mořici Klimešovi z nedalekého Mirošova, který proslul svým kladným vztahem k německé říši. Z téhož důvodu propůjčil zámek v průběhu 2. světové války k užívání Hitlerjugend. Po válce byl zámek upraven k sociálním účelům a až do začátku padesátých let byl ve správě Katolické charity. Po jejím zrušení byl zestátněn a nadále využíván jako domov pro přestárlé. Toto využití trvá i v současné době. Na konci osmdesátých let byl objekt rozšířen o nové křídlo, přičemž starší zámek nebyl touto přístavbou nijak narušen (často uváděná devastace zámku odbouráním jednoho z křídel při této úpravě je mylná). V současné době se řeší nová koncepce zastaralého zámeckého parku.

Jedná se o trojkřídlý objekt s věžemi na koncích křídel a nad hlavním vchodem a s historizujícím arkýřem v nároží. Boční křídla doplňují na nádvoří novogotické lomené arkády.

Kolem zámku byl zřízen anglický park.

Nevelké, ale zřetelné zbytky hradu na úzké šíji ploché ostrožny v meandru Bobrůvky (Loučky – pozn. red.) u osady a novodobého zámku téhož jména. Název se odvozuje od Demetera z Bukova, avšak zdá se, že jde o záměrnou připomínku předka zakladatele hradu spíše

z matčiny strany. Hrad se poprvé připomíná roku 1358, kdy se podle něho píše Bohuslav z Mitrova. Ještě roku 1351 se psal po Víckově, stejně jako už dříve Bernard a Archleb. Datování archeologických málezů ze sondy L. Poláčka dosvědčuje život na hradě v průběhu 14. století. Zdá se tedy, že vladykové z Víckova založili v první třetině 14. století hrad na odděleném území, které zdědili po matce. Hrad je dvoudílný a ze tří stran ho obklopuje příkop a val, který je na přístupové severní straně rozšířený a na obou šíjových stranách zdvojený. K

nároží mírně se rozevírajícího předhradí byla dodatečně přistavěna čtyřhranná věž, jejíž přízemí je nejlépe dochovanou částí hradu. Chránila prostou bránu prolomenou v hradbě a později nevelké předbraní. Někdy v 80. letech 13. století vybuodoval Demeter z Bukové, z rodu, který měl v erbu křídlo, asi půl hodiny cesty od Strážku na úzkém horském hřebeni, obtékaném ze tří stran říčkou Bobrůvkou, hrad, který nazval po sobě Dimitrov, zkráceně Mitrov. Stavitelé hradu vybrali nejužší místo ostrohu, oddělili je hlubokým příkopem a za ním postavili zeď a věž, která ovládala nevelkou planinku za příkopem, stáječícím se po mírnějším svahu a táhnoucím se podél

hradiště až k opačnému konci opevněného areálu, kde končí v prudkém svahu nad řekou. Hlína z příkopu byla navršena na mohutný násep, na němž stála patrně dřevěná hradba. Z ní byla ovládána přístupová cesta z podhradní dědky, zvané Podmitrov, úbočím vzhůru ke hradu. Vnitřek areálu obepínala kamenná zeď, jejíž zbytky se zachovaly dodnes. Na některých místech byla zvenčí podepřena kamennými pilíři. Na straně, již obtéká Bobrůvka, vedl napříč ostrohem ještě jeden příkop. Po zakladateli hradu Demeterovi z Bukové tu sídlil v r. 1297 jeho syn Bohuslav. V r. 1358 se po Mitrově psal jiný Bohuslav, který získal hrad Víckov s okolními vesnicemi; ten postoupil v r. 1365 mitrovské zboží markraběti Janovi. Hrad a k němu příslušný majetek však nepatřil Bohuslavovi celý. Díl tu měl také Vaněk z Potštejna, který jej postoupil v r. 1375 rovněž markraběti. Po Mitrově se psal v r. 1398 i Dobeš, který tu byl patrně purkrabím, neboť zboží bylo zeměpanské až do r. 1407, kdy je dal

markrabě Jošt Hlaváčkovi z Ronova. Od prvních držitelů Mitrova odvozoval svůj původ i rod Mistrovských. Hlaváček se psal po Mitrově ještě v r. 1433, i když jej v r. 1415 postoupil Vilému z Pernštejna. Později nastaly o Mitrov spory mezi pány z Ronova a Pernštejny, ale Pernštejnové, v jejichž zájmové sféře mitrovské zboží leželo, už hrad nepustili a drželi jej až do r. 1589. Hrad však postupně chátral a urbář z r. 1588 jej uvádí jako úplně pustý. Tehdy Jan z Pernštejna zastavil zboží na 6 let za 6000 zlatých Matyáši Žalkovskému ze Žalkovic. Po Matyášově smrti držel zboží jako úhradu za nezaplacené dluhy Václav Žalkovský se Žalkovic. Před Bílou horou náležel Mitrov Jindřichu Mistrovskému z Nemyšle, kterému byl v r. 1623 zkonfiskován. Mitrov koupil Šimon Kratzer ze Schönsperku, okamžitě jej prodal Hanuši Jakubu Magnášovi, zvanému Bergamosco. Při tomto převodu majetku se znovu mluví o pustém hradu Mitrově. Zachovaly se z něho zbytky hradeb a příkopů, rozvaliny hradního paláce a hranolové hradební věže s gotickým oknem.

Poslední zastávkou na naší cestě byl monumentální hrad Pernštejn, postavený na ostrohu nad říčkou Nedvědičkou nedaleko od jejího soutoku s řekou Svratkou. Původně jsme se chtěli v tomto objektu podívat na pro nás zajímavou „spikleneckou komnatu“. Bohužel v současné době se všechny prohlídkové okruhy této místnosti vyhýbají. Nicméně o tuto místnost rozhodně čtenáři časopisu nepřijdou. V letošním roce se její návštěva nepovedla ale pokusím se získat přístup do ní a nafocení znaků na jejím stropě. A potom napíšu článek o její historii a doprovodím ho buď fotografiemi, nebo kresbami znaků.

Gotický hrad Pernštejn z poloviny 13. století stojí ve východním okraji Českomoravské vrchoviny, u osady Pernštejn, části městysu Nedvědice, který tvořil jeho podhradí. Stavba pánů z Pernštejna s jednoduchou bergfritovou dispozicí byla do 16. století několikrát přebudována a především rozšířena, přesto při přeměně na reprezentativní a pohodlné sídlo neztratila svou obranyschopnost, díky čemuž je Pernštejn řazen k nejvýznamnějším moravským hradům. Je památkově chráněn, v roce 1995 byl prohlášen národní kulturní památkou.

V historických pramenech je první historická zmínka o hradu

datována do konce 13. století, kdy se roku 1285 uvádí Štěpán z Pernštejna a Medlova. Byla to nepříliš rozsáhlá stavba s palácem a bergfritem, břitovou věží zvanou Barborka. Moc rodu z Pernštejna rostla a finanční možnosti též, na přelomu 15. a 16. století byla uskutečněna větší přestavba na reprezentační politické a správní centrum. Není známo, kde stavební úpravy začaly, snad byl nejdříve rozšířen palác a na jih od něj bylo vystavěno nové nádvoří. V 15. století byly dostavěny další obytné budovy a vnější hradební zeď. Na nově vybudovaném nádvoří vyrostla reprezentativní stavba s nejrozlehlejší místností na hradě nazvanou Rytířský sál. Pernštejn zakrytím věže Barborky a získal výraz mohutné a pevné stavby.

Před příchodem druhé poloviny tisíciletí byly také rozšířeny hradby o účinné věže. Na Pernštejně se ale stavět nepřestalo. Sklípková klenba překlenula vstupní prostor v přízemí. Dále byla dostavěna, v blízkosti Černé brány, knihovna a několik obytných místností. Po obvodu jádra se nacházejí krakorce nejrozmanitějších tvarů nesoucí arkýře a ochozy, typické pro Pernštejn, díky čemuž mají vyšší patra větší objem a plochu než nižší podlaží. Nástěnné malby v ložnici, dětském pokoji a pokoji vychovatelky pocházejí asi z 60. let 18. století. Hradní kapli Obrácení sv. Pavla vymaloval roku 1716 František Řehoř Ignác Eckstein. Začátkem 18. století byla původní výzdoba Rytířského sálu doplněna štukovými reliéfy G. A. Corbelliniho. Hrad Pernštejn je zajímavý svým složitým stavebním vývojem a proměnou středověkého hradu v barokní moravskou zemskou pevnost, ceněné jsou také architektonické detaily a sochařská i malířská výzdoba. Hradu se také někdy říká „mramorový“ pro hojné využití místního nedvědickeho mramoru při jeho stavbě.

Počátky rodu pánů z Pernštejna sahají do druhé poloviny 13. století, kdy se příslušníci jedné z větví jihomoravského rodu pánů z Medlova rozhodli vybudovat na skalnaté ostrožně nad říčkou Nedvědicou své nové sídlo - Pernštejn. Záhy pak odložili svůj původní predikát z Medlova a rod se podle svého nového sídla začal označovat z Pernštejna. Pernštejnům hrad patřil až do roku 1596, kdy jej Jan V. z Pernštejna musel prodat. Na hradě se následně vystřídalo několik majitelů. Hrad koupil Pavel Katarin z Kataru, od jeho synů získal Pernštejn koupí roku 1609 Adam Lev Licek z Rýzmburka, jehož vdova Ester Sejdlicová ze Šenfeldu si roku 1623 vzala hraběte Kryštofa Pavla z Lichtenštejn-Kastelkornu. Od Lichtenštejnů hrad koupil roku 1710 vládní rada František ze Stockhammeru, od roku 1798 byl v držení Ignáce Schröffela z Mannsberku. Jeho dcera Josefina se roku 1818 provdala za hraběte Viléma Mitrovského z Nemyšle. V držení rodu zůstal hrad do roku 1945. Protože Mitrovští neměli finanční prostředky na plánovanou romantizující přestavbu hradu, zachoval se dodnes v původní goticko-renesanční podobě.

V pátek 15. dubna 2005 okolo šesté hodiny začalo v bývalé sýpce (dnešním depozitáři) hořet. Jako první na místo dorazili hasiči z Nedvědice, po nich profesionální hasiči z Bystřice nad Pernštejnem a další jednotky z okolí. Povolání hasiči byli v obtížné situaci, neboť nebylo možné se s těžkou technikou dostat na třetí nádvoří. V depozitáři bylo umístěno asi 800 předmětů, převážně obrazy a nábytek z 18. a 19. století. Cenné předměty byly vystavené v prohlídkových trasách, aby je mohli spatřit návštěvníci, proto nebyly požárem zasaženy.

Co se týká samotné prohlídky hradu, vše by bylo v pořádku až na Památkovým ústavem ve všech objektech rozšířené pravidlo, že v objektech je zakázáno fotit – nabízí se otázka, proč právě v těchto objektech je tato činnost zakázána, když na mnoha dalších historických objektech fotit lze – i když za určitý poplatek. A když už Památkový ústav focení zakazuje, proč nenabízí třeba mnohem více pohlednic z interiérů, případně tento závažný nedostatek nekompensuje jiným způsobem. A co se týká pokladny hradu Pernštejna, doporučil bych kastelánovi, aby speciálně zde kontroloval mnohem častěji způsob chování svých zaměstnanců – už dlouho se nestalo, že bych narazil na tak nepříjemnou osobu.

Cesta skončila, všechno jsme viděli, a proto nezbylo než nastoupit do autobusu a vyrazit na cestu k domovu. Ještě jsem osazenstvu přečetl pár pověstí z okolí Pernštejna a potom pozoroval okolí silnice.

Nakonec pár fotografií pro milovníky heraldiky. První dvě fotografie jsou z bran hradu Pernštejna a druhé dvě ze zámku v Mitrově

Prameny a použítá literatura:

- <http://www.kameniceujihlavy.cz/>
- <http://www.mestovm.cz/>
- <http://www.turistika.cz/mista/zamek-velke-mezirici>
- <http://www.dolni-rozinka.cz/>
- <http://www.hrady.cz/>
- <http://www.domovmitrov.cz/>
- <http://www.hrad-pernstejn.eu/>
- <http://cs.wikipedia.org/>
- Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku/kolektiv autorů, SVOBODA Praha 1981

Na začátek dovolte pár slov od vydavatele časopisu. Na stránkách našeho časopisu se počinaje tímto číslem bude objevovat povídání dalšího z našich přispívatelů. Tentokrát je jím člověk, historik amatér, se kterým jsem se setkal při svém působení na zámku v Jemnici. Letos jsme spolu pobývali trochu déle a vedli rozhovory na různá témata týkající se dávné historie. Já jsem navrhl, že podobné rozhovory by mohly být zajímavým zpestřením mnou vydávaného časopisu a dozvěděl jsem se, že Ruda se svými kamarády vlastně tyhle „rozhovory – kolokvie“ má již dávno připravené. Program byl sice připraven pro školní děti, nicméně myslím, že i starší čtenáře budou tato témata z naší historie zajímat.

Vítám Vás při zábavně-poučném čtení s příznačným názvem „**KOLOKVIE**“ což v současné mluvě znamená rozmluvu či rozhovor. Tématem tohoto rozhovoru bude období, které se nazývá „**STŘEDOVĚKEM**“, tedy dobou gotickou. Dozvíte se to, co jste o středověku třeba ještě nevěděli. A protože jde o rozmluvu a rozhovor, je také na Vás abyste se ptali co Vás zajímá o zvycích a životě v době nazvané středověkem. Uvítám proto Vaše dotazy, které prosím posílejte na mailovou adresu vydavatele časopisu (jihocesky.herold@seznam.cz) a v některém z dalších čísel časopisu se odpovědi na ně určitě dočkáte.

Začneme ale vysvětlením slova „středověk“. Označení středověk, střední věk, jako první použili italští humanisté, aby pejorativně, tedy hanlivě naznačili, že byl pouhým překlenutím od antiky k renesanci. Ale není to úplná pravda, protože středověk nebyl obdobím překlenovacím. Byl jen dalším obdobím, ve kterém osvícení středověcí panovníci se cítili být dědici římských císařů, vzdělanci obdivovali latinu, již se také dorozumívali, stejně jako literaturu, kterou pečlivě opatrovali. Taktéž činili umělci a řemeslníci a totéž platí i o oděvech a obuvi. Středověk se dělí na tři období – ranný středověk je obdobím od 5 do 11 století, vrcholný středověk je období od 12.století do poloviny 14.století a pozdní středověk zahrnuje zbytek 14.století a století 15. Ale závěr středověku se datuje v každé zemi trochu rozdílně v poměrně širokém časovém pásmu. Zatímco v Itálii se už ve 14.století naplno prosadila renesance, v mnoha středoevropských zemích „vládne“ středověk ještě po celé 15.století a jeho residua, tedy zbytky, lze mnohde zaznamenat ještě na počátku 16.století. Tolik na úvod a uvedení do „času“.

Prvním tématem bude středověké stolování a středověké pokrmy. Podle středověké etiky nesměl při jakékoliv hostině, která se pořádala na hradech a tvrzích nikdo vstát od stolu dříve než přítomný hostitel – panovník, pán hradu či tvrze. Toto pravidlo se dodržovalo u dvorů šlechticů a zástupců zemské vlády v celé Evropě. Ve středověku se běžně při hostinách používaly dřevěné, hliněné nebo stříbrné tácy a talíře, ale častěji talíře chlebové. Chléb se často používal i jako talíř pod maso; většinou šlo o silné plátky čtyři dny starého chleba. Ty se po jídle nevyhazovaly; často se házely žebrákům. Zvěřina se po opečení podávala s obilnou omáčkou, připravovanou z pšenice vařené v mléce s vejci a ochucená byla šafránem a cukrem. Středověký pokrm podobný vaječnému krému se vyráběl z kuřecího masa rozdrčeného na kaši a smíchaného s rýží, vařenou v mandlovém mléce. Jako koření posloužil cukr a celé se to zdobilo praženými mandlemi a anýzem. Oblíbený pokrm byl z noků připravených z rozdrčeného masa nebo ryb, které se smíchali se strouhankou a vejci a pak se vařily. Dalším pokrmem byly Munice – byly to palačinky ze štik plněné marmeládou z hrušek. Něco takového jako vidlička u středověkého stolu neexistovalo. Nože, které měl v té době snad každý, se používaly jen na krájení porce masa, která se pak držela v ruce. Proto se pokládalo za velice důležité důkladně si před jídlem i po jídle umýt ruce, až z toho vznikl svého druhu rituál. Dvouzubá vidlička se poprvé objevila a byla při stolování zavedena na anglickém dvoře králem Eduardem I. v roce 1272-1307.

Na začátku 11.století navštívil vyslanec bagdádského chalífa dvůr císaře Oty II. a o svých zážitcích napsal: „*Při jídle se tamní velmožové chovají nejinak než vepři a pijí vše, na co jejich ruka dosáhne. A to dělají, dokud se nesvalí pod stůl mezi okousané kosti a různé zbytky tak nečisté, že mi nepřísluší je jmenovat...*“ v rukopise z 15.století se také kromě jiného radí: „*Ubrus ovšem máš čistý mieti, zvlášť nosa jím netřieti, na stole se neválej. Suol máš nožíkem bráti, a nemáš mnoho kol sebe plivati. Nože mastného do huby nedávaj a jazykem ho nelezuj a mezi zuby jím nepárej. Při krmí se ndrbej, až spolkneš sůsto tak teprauv se nachystej, mocně pak toliko nekrkej*“. A prostřený stůl vypadal asi takto: „*Fortelný je třeba stuol na něž patříce – nuož, lžice, také suol má jmieti na sobě stuol. Sluha čieše a konvice, ručník, ubrus, měděnice, na stuol klad' taléře čisté, čest jest: měj se ve všem čistě!*“. Jako příbor sloužila dřevěná lžice a nůž, který nosil každý člověk pořád u sebe. Užívat při jídle místo nože dýku se považovalo za vrcholně nezdvořilé. Jakmile člověk vytáhl nožem sousto ze společné mísy, sundal ho a buď prsty vložil do úst, anebo položil na chléb a pak ho snědl spolu s ním.

Hygiena ve středověku. Hříchem bylo ve středověku téměř vše, co nějak souviselo s péčí o tělo a vzhled. Pouze ten, kdo byl chudý, hladový a špinavý byl považován za pokorného člověka, jehož spasí Bůh. Za rozmařilost se považovalo i časté koupání. Benediktinský řád původně povoloval svým mnichům jednu, nejvýše dvě koupele ročně. Žebravé řády Dominikánů a Františkánů hlásali špínu jako projev pravé zbožnosti. Ženy si měly tváře cudně zakrývat a ne je krášlit. Rytíři na holení používaly směs horké vody a popela nebo nastrouhaného dřevěného uhlí. Tuhle kaši si vtírali do vousů a pak se dýkou holili. Lázně se do středověké Evropy dostaly až po skončení křížových výprav. V této době byly už lázně pravděpodobně ve většině královských měst. Mezi nejstarší zápisy o lázních patří zápisy ze 13.století – v roce 1244 v Brně a 1291 v Kutné Hoře. Pro Prahu se dochovala nepřímá zmínka v privilegiu Jana Lucemburského z roku 1330.

Čistotou neoplývala královna Isabela Kastilská, která vstoupila do historie nejenom jako synonymum milující, ale také silně zapáchající ženy. Když její manžel vytáhl do boje proti Maurům přísahala, že si nevymění noční košili a nevykoupe se až do chvíle jeho návratu. Nutno dodat, že válka trvala 3 roky. Ve středověku se všem dobrým křesťanům vštěpovala jedna zásada, která se týkala hygieny. Dobrý křesťan se zpravidla omýval jen třikrát v životě – při křtu, před svatbou a před pohřbem. Všechno ostatní byl zbatečný luxus. Mýdlo ve středověku bylo považováno za luxusní záležitost, která byla ale velice drahá. Ve 13.století ho Francouzi vyráběli z kozího tuku a popela z bukového dřeva. Později se do něj dával olivový olej. Přesto šlechta mýdlo používala spíše k navonění svého prádla než k očištění. Snad proto bylo v té době spousta nakažlivých nemocí. Šlechtici nosili neustále rukavice, protože jakékoliv zranění mohlo přejít ve smrtelnou infekci.

V přístavech musely přípluvší lodě čekat čtyřicet dnů v karanténě před přístavem, aby se tak zjistilo, zda na nich nejsou nemocní morem. Mor byl v tehdejší době strašlivou nemocí, která se nedala léčit. Příčinou bylo laxní zacházení s jakýmkoliv odpadem a výkaly ve městech, hradech a tvrzích. Středověký záchod sice už existoval v některých bohatých měšťanských domech, hradech a tvrzích. Pro středověké hrady se stal typickým záchodovým zařízením takzvaný „*prevét*“, nebo jinak řečeno „*výsernice*“. Byl zřizován v arkýři ve stěně paláce. Býval umístěn na krakorcích, ***to je kamenný nosný článek vysunutý ze zdiva nesoucí arkýř, prevét či ohoz*** tak, že sedátko s otvorem bylo na vnější straně arkýře a výkaly mohly volně padat podél zdi dolů. Sedátko prevétu bylo dřevěné nebo kamenné. Pod otvorem na němž se sedělo bývala někdy dřevěná záklopka, aby spodem nefoukal vítr na zadek. Teprve po použití se záklopka otevřela a vše spadlo dolů. Prevét se zřizoval prakticky na všech větších hradech a větších kamenných tvrzích. Nejstarší se zachoval na jednom z prvních románských hradů u nás, na Přimdě, která pochází z první poloviny 12.století. Zámožní šlechtici používaly také

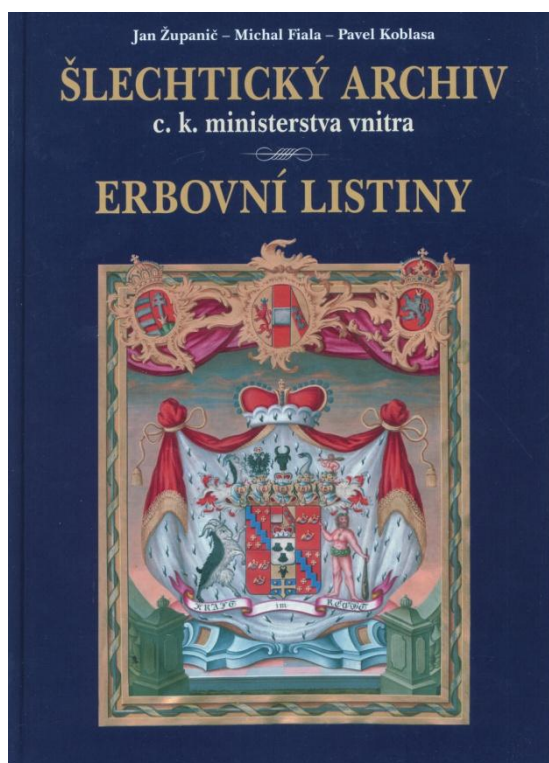
toaletní potřeby. K tomuto účelu posloužily kousky starých prostěradel, mniši používali kousky starých kuten a prostý lid trávu, seno, mech nebo také jen svou ruku.

Bylo prokázáno, že ve středověku měli lidé až na nějaké výjimky lepší zuby než dnešní populace. Příčinou bylo, že déle žvýkali potravu, nejedli sladkosti a jedli spoustu syrové zeleniny, ovoce a obilovin. Maso jen sporadicky. Snídalo se hned po probuzení; oběd, nejdůležitější jídlo dne, se podával na sklonku dopoledne, po třech nebo čtyřech hodinách slunečního svitu; večeřelo se kolem páté hodiny odpolední, přičemž se večeře mnohdy protáhla až do pozdních nočních hodin. Alespoň pokud byl dostatek vína, piva a medoviny. Mezi jídlo patřily také jahody, které byly nazývány královským ovocem. Jahodám přišli na chuť mlsní mniši, kteří je pěstovali v klášterních zahradách. Jahodami se také platilo za vášnivou lásku prostitutek – 55 jahod za noc. Citrony a další plody citrusů poznala Evropa až v době křížových výprav. První citrony se v Evropě objevily ještě později – až ve 12.století.

Přípitky ve středověku. Připíjelo se tehdy z jedné velké číše, která kolovala kolem stolu. Ale už ve 13.století se ve Francii objevují menší číše a poháry pro každého stolovníka zvlášť. V zemích severně od Alp se až do konce 14.století udržela tradice pití z jedné velké číše či velkého poháru. Právě proto jsou české gotické flétnovité a kyjovité číše mimořádně veliké, mnohé mají obsah větší než 1 litr. Jako první při hostinách připíjel vždy hostitel a pak podával číši vždy tomu z hostů, kterého považoval za nejváženějšího. Tím také hostitel dokazoval svým hostům, že víno není otrávené. Pilo se také při hře v kostky a ten, kdo prohrál musel vypít celý korbek piva nebo medoviny. A nebo vypít tolik číši vína či pálenky, kolik ok mu padlo na kostce, která měla nejvíce bodů. Dalším pijáckým žertem byl případ, kdy přišel nezkušený muž mezi otrlé pijáky, kteří ho uvítali s úsměvem a navrhli, že si s ním připijí „trůnkem kočičím“. Pokud muž svolil, zdvihly korbek nebo pohár a jeho obsah mu vychrstli do obličeje. Odmítnout ve středověku jakýkoliv přípitek se považovalo za smrtelnou urážku.

No a příště si budeme povídat o středověké mluvě, zábavě, tancích, a také o zásadách odívání. A na závěr dnešního povídání ještě pár středověkých veršů:

*„Ojř velmi potrpěl si na turnaje.
Ta zábava zubožila české kraje.
Dřív bohatí rytíři a velcí páni
Utráceli spoustu peněz na svá klání.
Co bylo čabrak, rouch a fafrnochů!
Uskromnit se nechtěl ani trochu,
Rytířům se smáli často lidé moudří,
Že na koních pyšný rystunk jen jen hoří,
A když potom k válce dojde, v měšci není
Zčista jasna ani vindra na brnění.....“*

Šlechtický archiv c.k. ministerstva vnitra, Erbovní listiny – Jan Županič, Michal Fiala, Pavel Koblasa, nakladatelství Agentura Pankrác, Praha 2014, 1048 stran, bohatá obrazová příloha

Problematika erbovních a nobilitačních listin, již se zabývá tato publikace je v hledáčku našich odborných kapacit již řadu let. V minulém desetiletí byly postupně vydány například monografie a publikace Karla Müllera, Jiřího Hanáčka, Jakuba Hrdličky a Michala Fialy. Nyní se Vám do rukou dostává publikace, jejímiž autory jsou přední historici a archiváři Jan Županič, Pavel Koblasa, Tomáš Krejčík, Robert R. Novotný, Stanislav Mikule, Václav Horčíčka a Jiří J.K. Nebeský.

V úvodu knihy se Jan Županič zamýšlí nad historií zpracování tohoto tématu, který začínal prostým zveřejněním a popisem jednotlivých listin, ale v současnosti již přerostl ve vědecké

studie, týkající se posouzení těchto listin z umělecko-historického hlediska a pojednání, které posuzuje nejenom tyto historické dokumenty, ale hlavně události a souvislosti, které předcházeli jejich vzniku.

Základem předkládané publikace jsou samozřejmě erbovní a nobilitační listiny, tentokrát ze dvou archivů, které se nacházejí na území našeho hlavního města – z Národního archivu a dále potom ze Státního oblastního archivu v Praze. Publikace je dále doplněna dodatky ke dvěma publikacím, které se týkají Archivu Hlavního města Prahy a Archivu Národního muzea. Hlavním zdrojem informací v tomto případě byly například erbovní, nobilitační a renobilitační listiny, které se po rozpadu Rakousko-Uherska v roce 1923 dostaly v rámci tzv. archivní rozluky na území Československa a zde do fondu Ministerstva vnitra – tzv. Šlechtického archivu. Cílem této rozluky mělo být to, že spisy, které se vztahovaly k Čechům, ale v důsledku centralizace habsburské monarchie byly shromážděny ve Vídni, měly být převezeny do Prahy. To se ale týkalo i listin, které byly s Vídní spojeny i tím, že zde původně vznikly. Vzhledem k neúplnému provedení této odluky a také opětovnému převážení spisů v době okupace naší vlasti fašistickým Německem došlo k tomu, že některé spisy byly rozděleny a nyní se částečně nacházejí ve vídeňském Všeobecném správním archivu. Proto i ty byly brány v úvahu při zpracování této publikace.

Součástí této publikace jsou rovněž barevná vyobrazení erbovních miniatur, tedy pouze těch, která byla v těchto spisech nalezena. V některých listinách totiž nebyly erbovní miniatury domalovány, nebo naopak v průběhu věků z nich byly kresby vyřiznuty.

Jednotlivé kapitoly publikace se zabývají jednak vlastním Šlechtickým archivem Národního Archivu a jeho historií, v další je zmiňován vývoj erbovních miniatur v různých lokalitách a obdobích. Další kapitoly se zabývají např. renobilitačními procesy pražskými, ale i erby rodů Dohalských z Dohalic, Šlechtů-Všehrských, Píseckých z Kranichfeldu a Kapounů ze Svojkova. Publikace obsahuje i pojednání o udílení šlechtictví a administrativním procesu nobilitace a třeba i popisuje proces povyšování obcí na města.

V dnešním díle se budeme zabývat erbovní figurou, která se snad nejvíce váže k naší vlasti a její historii. Touto erbovní figurou je orlice. „Vznešený král ptáků ... je symbolem moci vítězství a vlády. Znamení plamenné přemyslovské orlice je dobře vidět na vyobrazeních sv. Václava, ale bylo součástí znaku vládnoucí dynastie prakticky až do období, kdy začal být používán symbol jiný - lev. Ale i v současnosti zůstal symbol orlice v našem státním znaku – je totiž symbolem Moravy a Slezska. Středověk přiřkl orlici čestné a významné místo. Za svůj symbol ji přijala řada významných šlechtických rodů, knížat a králů. A my si dnes představíme šlechtické rody, které ve svém erbu nosily orlici.

Prvním z dnes představovaných rodů je rod z nečeským jménem **Toussaint**. František Josef Toussaint byl spolu se svými bratry povýšen na barona v roce 1741. Nedlouho poté, již v roce 1747 byl povýšen do říšského panského stavu. Sídlem rodu bylo panství Moravec a Mitrov. Erb rodu byl zaznamenán do českých zemských desk v roce 1754.

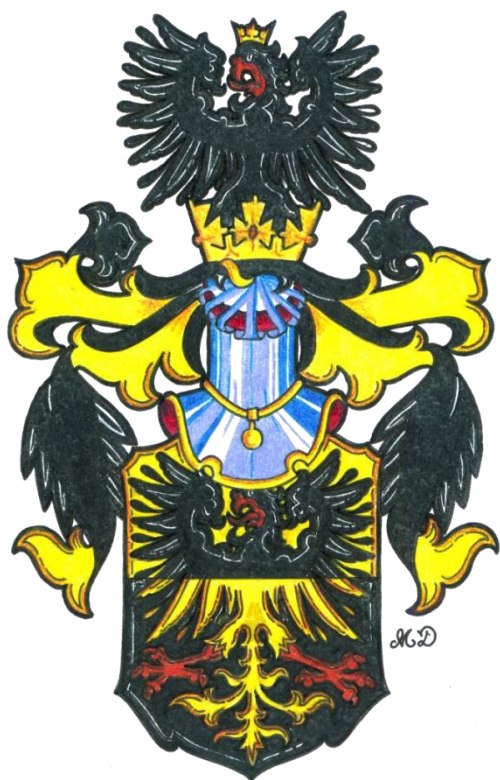
Druhým dnes představeným rodem je rod pánů z **Janovic a Vimperka**. V tomto případě se jedná o starý český panský rod připomínaný již ve 13.století. Rod pochází ze středních Čech – Vrchtových Janovic. Příslušník rodu, Purkart z Janovic byl ve 13.století zvíkovským purkrabím, nejvyšším maršálkem a nejvyšším purkrabím. Je zakladatelem hradu Vimperka, po kterém převzal přídomek. Založil také pravděpodobně hrad Petrohrad u Podbořan. Do majetku rodu patřil ve 14. a 15.století hrad Vysoký Chlumec. Podoba erbu rodu se zachovala v pečetích a ve znakové galerii na hradě Laufu, barvy křídel v klenotu jsou ale bohužel neznámé.

Třetím dnes představeným rodem jsou páni z **Kolovrat**. Český panský rod, jehož příslušník Albrecht byl královským maršálkem a založil roku 1374 augustiniánský klášter v Ročově. Jeho potomci založili jednotlivé větve rodu, které se pojmenovaly podle názvů rodových sídel. Vzniklo tak celkem 6 rodových větví – **Bezdružičti z Kolovrat** sídlící v západočeských Bezdružicích vlastnili Buštěhrad, Krašov a Kozojedy. Královský rada Jan, padl roku 1523 v bitvě u Moháče. Poslední člen rodu, Vilém Jindřich byl podkomořím a hejtmanem Chrudimského kraje. **Novohradští z Kolovrat**, nazývaní podle hradu Nový hrad u Loun zastávali vysoké dvorské a státní funkce. Roku 1653 byli povýšeni do hraběcího stavu. **Mašřovští z Kolovrat** sídlili na Ročově, Netlukách a Mašřově. Zastávali úřad hejtmanů Žateckého kraje. **Libštejnští z Kolovrat** sídlili na hradě Libštejně a Krašově na Plzeňsku. V majetku měl rod i další panství – Zbiroh, Žebrák, Točnick, Plasy, Albrecht byl začátkem 16.století nejvyšším kancléřem, někteří členové rodu byli po Bílé hoře potrestáni, někteří jako například Zdeněk Lev, povýšeni do hraběcího stavu. Příslušníci rodu vlastnili v 17.století panství Rychnov nad Kněžnou a zasloužili se o vznik Národního muzea. Poslední odnoží byli **Krakovští z Kolovrat**, podle hradu Krakovce u Rakovníka. Roku 1671 byla povýšena do hraběcího stavu. Zdedili po Jeníšcích z Újezda zámek Březnici a spojili oba rodové erby.

Dnes posledním představeným rodem jsou páni z **Kamberka**. Tady se jedná o český vladýcký rod původem z hradu Kamberk u Mladé Vožice. Zmiňovaní jsou od 15.století a odvozují svůj původ od pánů z Janovic. Jan a Mikuláš byli známí válečníci, zmiňovaní roku 1448 ve vojsku Jiřího z Poděbrad při dobývání Prahy. Mikuláš „Velbloud“ se proslavil koncem 15.století statečností a zručností v rytířských turnajích. Poslední člen rodu zemřel roku 1638.

Prameny a použitá literatura:

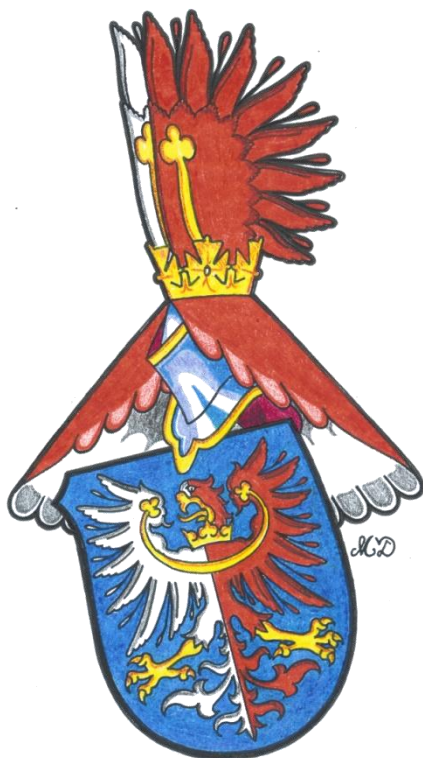
- Milan Mysliveček – Velký erbovník 1,2, FRAUS Plzeň 2005/2006
- Jan Halada – Lexikon české šlechty, AKROPOLIS Praha 1999
- Ottův slovník naučný

Toussaint

z Janovic a Vimperka

z Kolovrat

z Kamberka

Přemyslovci

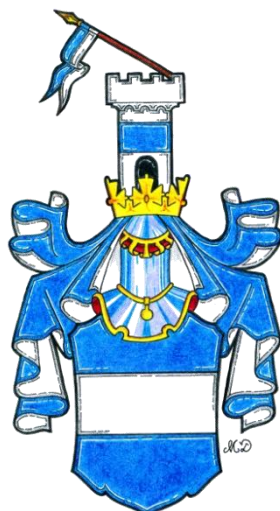
Lucemburkové

Habsburkové

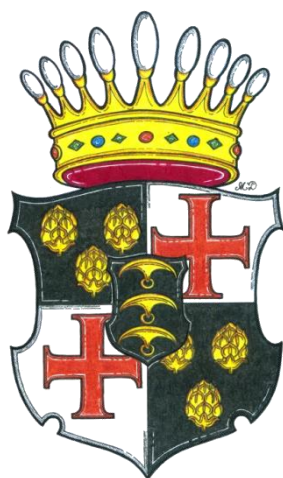
Meziříčtí z Lomnice

Zahraděčtí ze Zahrádek

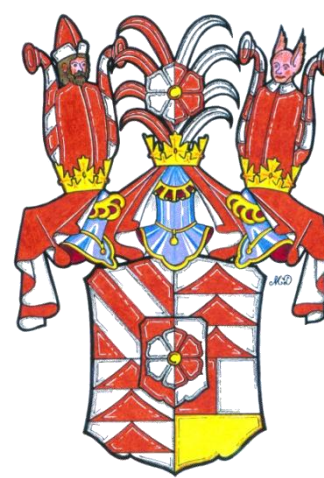
Jankovští z Vlašimi

Stadionové z Tannhausenu

Daunnové ze Sassenheimu

Trautmannsdorfové